X m. 1935 m. gegužės mėn. 5(113) Nr.

JAUNIMO DRAUGAS

VILNIAUS KRAŠTO JAUNUOMENĖS MĖNESINIS LAIKRAŠTIS

Redakcija ir Administracija: Vilnius, Dombrovskio gt. 5—1.

KAIMO ŠVIESUOMENĖS DOMEI.

Mums svarbu, kad lietuvis norėtų ir mokėtų Dievulį pagarbinti, mums taip pat svarbu, kad jo malda būtų lietuviška. Kol lietuvis melstis mokės, tol jis bus doras ir kilnus žmogus, kol jis melsis lietuviškai, tol jis bus lietuvis.

Atėjo metų laikas, kada mūsų jauniausi sūneliai ir dukrelės, mūsų mažiausi broliukai ir sesutės atliks pirmąją išpažintį. Mums nevistiek kaip ji bus atlikta.

Tas pirmasis jaunutės sielos sąmoningas religinis aktas labai daug nulemia visam žmogaus gyvenimui. Gerai atlikta išpažintis, teisingai suprastos Kristaus mokslo tiesos sudaro tvirtą dorovės pagrindą, kuris išlaiko žmogų žmoniškumo poaukšty ir didžiausių pagundų audroms siaučiant. Blogai atlikta pirmoji išpažintis, reiškia, neišnaudota geriausia, o gal ir vienintėlė, proga įstatyti jauną sielą teisingo gyvenimo vėžėsna, reiškia, neįdiegta jaunutėn širdin Kristaus dorovės diegelių — joje paliks tuštuma, o paskui savaime piktžolės užsisės.

Lietuvio vaikas gali gerai atlikti pirmąją išpažintį tik lietuviškai, tik gimtoje kalboje destomą Kristaus mokslą jis tinkamai supras. Be to lietuviškai pradėtas bendravimas su Dievuliu paliks lietuviškas visam gyvenimui. Kas lietuviškai išmoko pirmąjį „Tėve mūsų", tas jį lietuviškai ir kalbės. Tuo būdu tėvų kalboje atlikta pirmoji išpažintis būna kartu sąmoningas ir tvirtas tautiško apsisprendimo aktas. Todėl pirmosios išpažinties klausimas yra ne tik religinis, bet kartu ir tautinis klausimas, jis privalo rūpėti kiekvienam subrendusiam lietuviui.

Deja, šis lietuviškas reikalas ne visos mūsų šviesuomenės vienodai suprantamas ir vertinamas. Todėl labai dažnai mūsų

jaunieji tautiečiai eina pirmosios išpažinties neparuošti, atlieka ją kaipo būtiną formalumą, gerai nesuprasdami, kuriam tikslui tai daroma. Taip pat dažnai lietuvių vaikai atlieka pirmąją išpažintį nelietuviškai. Mat, kartais patys tėvai lietuviškų poterių gerai nemoka, vietinis kunigas taip pat, o ten gyvenantis lietuvis šviesuolis skaito, kad tai ne jo dalykas. Tada musiškius pavaduoja svetimi. Žinoma, tas pasivadavimas svetimaisiais taip svarbiam darbe, kaip mūsų jaunųjų tautiečių sielą kaldinant, išeina mūsų tautos nenaudai — dorovės pagrindai jaunoj sieloj padedama netvirti, o tautiniai pagrindai svetimi.

Metam šių minčių žiupsnelį kaimo šviesuomenės domei. Tik kaimuose apsigyvenę lietuviai šviesuoliai galėtų pašalinti šį nelemtą mūsų tautinį slogutį.

Dormyla.

JONAS ČEKAUSKAS

Tėvynės meilė.

Kad neturėčiau brangios Tėvynės,
Kad širdy meilė jai neliepsnotų,
Eičiau namiškį vargą paminęs,
Lankyt pasaulio ruimingų plotų.

Gal ten atrasčiau širdį bent vieną,
Kuri atjausti mane mokėtų.
Gal daugiau būtų negu šiandieną
Man valandėlių gražių — saulėtų...

Gal ten užtikčiau laimės vietelę,
Kur mano siekių nieks netrukdytų.
Gal nutilt skausmas, ką širdį gelia,
Kai brolių vargo nebematytų.

Bet Tautos meilė širdy liepsnoja,
O ji už mano skausmą didesnė.
Myliu, aš tave, šalie gražioji,
Tu man už visa esi brangesnė.

Nors kietas vargas slėgia man sielą,
Tavoji meilė širdį man traukia.
Nors daug čia skurdo, bet man čia miela.
Čia broliai laimės prašvintant laukia...

LAIKAS — PINIGAS.

Bėga valandos, dienos, mėnesiai ir metai mūsų gyvenime, o mums atrodo, kad tas laikas tik vėžlio žingsniu slenka. Bet iš tikrųjų jis bėga žaibo greitumu mūsų trumpame gyvenime. Prabėga ir žūva laiko amžinybėje. Praėjo laikas — paliko tik savo istoriją.

Praleisto veltui laiko niekuomet nebesugrąžinsi. Todėl turime žiūrėti, kad būtų išnaudota kiekviena valanda bei minutė kuriam nors naudingam darbui, kad nereiktų vėliau gailėtis dėl veltui dingusio laiko. Visas amžius nepajėgs atlyginti niekais praleistos vienos minutės, sako senovės dainius. Kokių gražių darbų bei tikslų pasiekta dirbant kasdien tik po vieną valandą kurį nors netiesioginį darbą, šiaip dėl įdomumo. Dirbdamas kasdien tik po vieną valandą (kad išsilavinus moksle), per

Liet. Šv. Kazimiero D-jos Kraivėnų skyriaus, Suvalkų apskr. artistų būrelis, kuris nesenai suvaidino „Živilę“. Pažymėtina, kad Kraivėnų jaunimas jau daug kartu gražiai pasirodė lietuviškam darbe. Vidury sėdi veiklus skyriaus pirmininkas Antanas Molušis.

metus, dvejus... penkerius, žiūrint gabumų, iš nemokyto žmogaus padarysi mokytą. Valanda darbo per dieną ne vieną padarė nežinomą ir prastą žmogų garsiu vyru. Pavyzdžiui, Mykolas Faradėjus (anglas) jaunystėje taisė knygas, bet laisvą nuo darbo laiką jis visuomet sunaudodavo įvairiems fizikos (fizika nagrinėja tokius kūnų bei medžiagų kitimo reiškinius, kur pati madžiaga nekinta) tyrimams. Ir po ilgo darbo pagaliau tapo žymiu fizikos profesorium. Vieną kartą jis rašė savo draugui: „Laikas yra visa, ko iš jo panorėsi. O, kad galėčiau pigiai nupirkti mūsų didžponių nedirbamas valandas!“ Arba štai Jurgis Stefensonas, geležinkelio išradėjas, išmoko aritmetikos prižiūrėdamas naktį mašinas. Išsilavino pats be jokių mokytojų ir keletą geriausių išradimų padarė

laisvomis nuo darbo valandomis. Dažnai nemigdavo visą naktį, bet dirbdavo...

Kas moka laiką branginti ir neleisti jam veltui žūti, tai tik tas tampa visų gerbiamu ir žymiu vyru, garsiu išradėju, rašytoju. Vienas italų mokytas vyras net parašė ant savo durų: „Jei kas čia sustos, turi dirbti kartu su manim“. Daug yra jaunuolių, kurie yra nusistatę siekti gerų tikslų, idealų, bet laukia, netiki, abejoja ir klausosi patarimų savo draugų, dėdžių, pusbrolių, brolių ir tėvų, kol pamato, kad jau netoli senatvė... Darbo žmogus nelaukia, bet sugalvojęs ir apsvarstęs kurį nors darbą, tuojau ir pradeda, nes rengtis darbui ateityje, tai tas pats, ką ir nieko nedirbti. Ilgai iešmą bedrožiant, šuo kepsnį pagaus, sako žmonės.

Anglijoje XVI amžiuje pasiuntiniai būdavo pakariami, jeigu sugaišdavo kelionėje ir laiku nenunešdavo laiško; paštų tuomet nebuvo ir viską nešiodavo pasiuntiniai.

Laikas — pinigai, tai jau senas posakis. Ir iš tikrųjų laiką reikia lygiai statyti vienoje eilėje su pinigais. Štai gražus pavyzdys, kuris parodo, kaip laikas ir pinigai vienodai kaštuoja. Vieną kartą atėjo į Benjamino Franklino (amerikonas mokslininkas) spaustuvės knygyną vienas pirkėjas ir po valandos laiko, peržiūrėjęs knygas, paklausė: „Kiek kaštuoja ši knyga?“

— Vieną dolerį, — atsakė pardavėjas.

— Vieną dolerį? — atkartojo pirkėjas. — Ar negalima ją pigiau parduoti?

— Tokia kaina, — atsakė pardavėjas. Pirkėjas ilgą laiką dairėsi po krautuvę, pagaliau paklausė:

— Ar ponas Franklinas namie?

— Taip,—atsakė pardavėjas,—bet dabar jis labai užimtas spaustuvėje.

— Bet aš noriu jį pamatyti,—reikalavo pirkėjas. Pašaukė Frakliną ir pirkėjas paklausė:

— Kokia mažiausia kaina tos knygos?

— Vienas doleris ir 25 centai, — buvo skubus atsakymas.

Vienas doleris ir 25 centai! Kodėl tamstos pardavėjas reikalavo iš manęs tik vieno dolerio?

— Teisybė, tarė Franklinas,—bet aš geriau būčiau sutikęs paimti vieną dolerį, kaip atsitraukti nuo darbo.

Pirkėjas nustebo, bet norėdamas užbaigti kalbą, tarė:

— Be juokų..., pasakyk man tamsta pigiausią tos knygos kainą.

— Pusantro dolerio, — atsakė Franklinas.

— Pusantro dolerio? Kodėl prieš valandėlę atidavei man ją už 1 dolerį 25 centus?

— Taip yra, — atsakė Franklinas šaltai, — ir būčiau maloniau paėmęs tą kainą pirma, kaip pusantro dolerio dabar.

Pirkėjas, nieko netardamas, padėjo pusantro dolerio ant stalo, paėmė knygą ir išėjo iš knygyno, gavęs iš profesoriaus gerą pamokymą, kaip laikas ir pinigai lygiai kaštuoja.

Pamėgimas ilgai galvoti, svajoti bei vėluotis atvykti kur nors, daro žmogų mažai vertą ir negerbiamą. O ypač vėlavimasis, kuris šiandien pas mus beveik įėjo kaip ir į tam tikrą madą, yra griežtai smerktinas, ir žemina žmogaus pasitikėjimą. Vieną kartą Napoleonas (labai žymus Prancūzijos karo vadas) pakvietė savo maršalus pietų, bet kai jie neatėjo skirtu laiku, pradėjo pietauti be jų. O jie atėjo tik Napoleonui atsikėlus nuo stalo!

— Ponai, — tarė jis, — jau po pietų, imsimės negaišdami darbo! Kas galima šiandien padaryti, niekuomet nereikia atidėti rytojaus dienai. Žodį „rytoj" mėgsta sakyti tinginiai. O darbo žmonės visuomet sako „dabar". Pratinginiauk šiandien, rytoj padarysi tą pat, ir po ryt bus tas pat. Sugaukime valandą, kuri ateina, nesivykime jos, kai išeina, sako žymus anglų rašytojas Šekspyras. Dažnai ilgai begalvojant pasirodo, kad jau per vėlu dirbti tas darbas. Kol liepa plyšta, tai ir plėšk, ir grėbk šieną, kol saulė šviečia.

Labai daug jaunimo, o ypač sodžiaus, laisvu laiku sėdi po 3 — 4 val., snaudžia ir svajoja, arba su draugais kalba tuščias kalbas bei kortuoja, leisdami brangų laiką be jokios naudos. O tuo tarpu kiek galėtų perskaityti naudingų knygų, išsilavinti ir tapti net mokytais žmonėmis.

P. Ž.

KARVELIS.

Tėviškę apleidus.

Dar nesenai apleidau aš gimtus namus,
Kur liko mano žilagalviai amžiaus palenkti tėvai...
Šiandieną mano nerami širdis jau grumias su skausmu.
Griaudu, kai svajos ir troškimai žūsta taip lengvai.

Man ilgu, liūdna čia be jos,
Be josios įstabių tamsių akių...
Kada šviesi viltis atjos
Iš sutemų, iš ūkanų klaikių.

Galingos audros blaško čia mane!...
Lyg elgeta benamis po pasaulį aš bastausi neramus..
Ar pateksiu kada gyvenimo ramybės uostan — nežinia,
O gal tiktai rasiu ramybę ašiai grįžęs į tėvų namus.

Aš nežinau... Tiktai kai širdį siaučia juodas ilgesys —
Sielos gelmėje glūdi vis skaidri mintis.
Tikrai tikiu, kad josios meilė mano skausmo ugnį užgesis
Ir mano ašarotos akys nuostabų pasaulį pamatys...

Dar nesenai apleidau aš tėvų uamus,
Dar nesenai ir tau sudiev sakydamas verkiau...
Tu išblaškysi mano ilgėsio skausmus,
Tik nevėluok, nes žiaurios audros mane blaško jau...

Kas yra meilė?

Dievas nepaprastai darniai sujungė žmonių plitimo instinktą su kilniausiais mūsų sielos pasireiškimais. Įgimtas priešingų lyčių žmonių patraukimas papuošė gyvenimą subteliausiais jausmais, davė įvairioms visuomenių santvarkoms pagrindą, kurių dėka išsivystė daug krikščioniškų dorų.

Gamtos tikslas yra, kad nežiūrint, jog mirtis naikina žmoniją, ji toliau galėtų gyvuoti. Kartu su tuo tikslu gamta sujungė ir kitą tikslą, būtent: rasės vystymąsi t. y. nuolatinį žmogaus tobulėjimą, kad ateinanti karta būtų ir fiziniu, ir moraliu atžvilgiu tobulesnė už praėjusią. Vaikai paveldi nuo savo tėvų būdą ir kitas savybes.

Nesunku suprasti, kas tai yra tie tarpusaviai „širdies balsai", „patikimas" viens kitam ir panašiai. Patinka mums toji arba tas, kuri mūsų nuomone turi geras fizines ar dvasines savybes tokiam laipsnyje, kad nustebina mus savo kūno grožiu, savo sielos tobulybe. Kad gamta pasitenkintų tik žmonių padermės išlaikymu, o neatsižvelgtų į žmonių tobulėjimą, tuomet žmonės jungtųsi į šeimas be jokio pasirinkimo, nes išskyrus lyčių skirtumą, kiti skirtumai, kaip pav. geros kūno ir dvasios savybės, būtų mums nesuprantami. Gyvenime tačiau taip nėra, o tarpusavis pasirinkimas ir patikimas yra kasdienis reiškinys.

Tiesa, kartais dviejų žmonių šeimos steigimą nulemia kiti veiksniai, kaip pav.: turtas, tėvų valia. Į meilę, tą gamtos balsą, dažnai neatsižvelgia, o jungiasi žmonės, kurie viens kito neapkenčia, ar dėl išorinės išvaizdos, ar dėl dvasios savybių; tokios jungtuvės yra gamtos dėsnių ardymas, nusikaltimas sau ir savo ainiams.

Meilę galima pažinti tuomet, kada visi tavo jausmai bus nustelbti, o pasiliks tik: nepaprasta laimė, kada tavo mylimoji yra prie tavęs, kada ją matai, ir slėgiantis ilgesys, kada toli nuo jos esi. Meilė yra, kaip kiti tvirtina, ne aistrų himnu, bet kilniausia dvasios daina, pamilimu ne kūnu, bet dvasia mylimos asmenybės. Meilė sujungia dvi sielas, gimdo kilniausį žmogaus jausmą—nuolatinį draugiškumą, kuris remiasi abipusiu gerbimu.

Ne kiekvienas tačiau yra tokios meilės vertas. Dažnai jaunuolis, sužavėtas moters grožiu, įsivaizdina, kad yra jau įsimylėjęs, o iš tikrųjų yra tai pereinamasis momentas su didelių pojūčių priedu. Tokie įsimylėję žmonės mato savo išrinktąjį ne tokį, koks jis yra tikrumoj, bet tokį, kokį jį norėtų matyti; todėl dažnai paskiau kyla nepasitenkinimų, kad jo idealas yra ne toks, kokį seniau manė esantį.

Jeigu jaunuolio(ės) jausmai remiasi būdų savybių sutapimu, tai ramiai galima žiūrėti į ateitį, nes nesutiks jokių netikėtumų, kokių gali suteikti vien tik kūno grožis.

Meilė yra rimtas žmogaus gyvenime įvykis, iškelia žmogaus fizines ir dvasines galimybes, sujudina miegančius žmoguje kilnius impulsus, kurie be meilės galėtų užmigti amžinai. Meilė savo spinduliais apšviečia gyvenimą, mažina giliais ir skaudžias kančias arba suteikia dvasiai skausmą, kuris kaip arklas ją aria ir daro labiau derlingą. Dažnai silpnos dvasinės konstrukcijos žmogus neišlaiko nelaimingos meilės psichinio sukrėtimo ir nusižūdo. Stipraus būdo jaunuolis iškęs nelaimingos meilės tragediją ir taps ateityje daug svirtesnis.

Lytinis žmogaus gyvenimas turi didelę reikšmę ir nereikia jo, remiantis gėda ar tariamąja moralybe, nutylėti. Jungtuvės, kurios re-

miasi meile, yra vienintelė tobula vyro ir moters susiartinimo forma, viskas šalia to yra priešinga prigimčiai ir moralybei. Nemoralūs veiksmai, kurie išmaino kilnią meilę į vienkartinius pasismaginimus, naikina dvasią ir kūną. Paleistuvystė mažina fizinę žmogaus vertę, silpnina valią, iškreipia būdą, nustelbia kilnius žmogaus jausmus. Žmogus, negalintis suvaldyti geismų, nukrenta į gyvulio poaukštį. Erotizmo suvaržymas yra didžiausiu žingsniu pirmyn dvasinio gyvenimo kovoje. Kad jaunuoliai(ės) mokėtų mylėti, demoralizacijos klausimas turėtų išnykti, nes kas myli, galvoja tik apie savo „idealą".

Deja, daugelis žiūri į meilę, kaip į proto užtėmimą ir mano, kad vyro ir moters santykiai turi remtis vien flirtu O tačiau vyras ir mo-

Liet. Šv. Kazimiero D-jos Aušros Vartų skyrius Vilniuje dažnai rengia savo nariams kultūrines pramogas. Čia matome giedriai nusiteikusius vienos tokios pramogos dalyvius.

teris bendrai gali tarnauti aukštesnei idėjai ir čia susidaro bendras aukštesnio laipsnio jausmas. Vyras su moterimi, perkeldami savo brangiausius jausmus į neasmeninę sferą, gali sudaryti artimo ir tyro draugiškumo jausmus.

Dar prisižiūrėkim, kaip tie meilės jausmai atsiliepia mūsų dvasioje. Tokiu apšviečiančiu dvasią spinduliu yra grožio ir harmonijos pajutimas. Gamta nori, kad žmogus ir fiziniu ir dvasiniu atžvilgiu būtų gražus t. y., kad kūnas būtų harmoningas, kad kiekvienas sąnarys ir raumo atatiktų proporcionaliai visumą. Dvasios gi grožis pasireiškia jos kilnumu.

Daugelio jaunų mergaičių yra tragedija, kad jos ar tai įvairių sąlygų, ar tai tėvų verčiamos yra jungtis su negražiais jų akyse ar tai fiziniu, ar tai dvasiniu atžvilgiu žmonėmis. Gamtos įskiepytas mums grožio

jausmas apėmė visas gyvenimo sritis, žmogus visur nori matyti grožį, nori, kad visi jo veiksmai būtų gražūs arba bent tokiais atrodytų.

Noras kitiems patikti nėra tai „mergaičių“ tuštybė, bet yra tai daugeliui veiksmų rimtas akstinas, yra tai moralinis veiksnys, nors tą ir mažai kas įvertina. Šis noras visiems patikti sukūrė žmonėse geras ypatybes, kaip pav.: mandagumą, nuolankumą. Mandagus žmogus kreipia daugiau dėmėsio į kitus, negu į save. Savo elgėsiu ir žodžiu stengiasi kiekvieną pagerbti, nors tai ir būtų žemesnio visuomenės laipsnio žmogus.

Moralybės srityje grožis pasireiškia kilnume. Žmogus kilnus ne galvoja tik apie save, bet daro ir kitiems gera; geriau pats sutinka kęsti, negu būti kitų žmonių kančių priežastimi. Kilnus yra tas, kurs visur vaduojasi ne egoizmu, bet artimo meile.

Visi tie meilės spinduliai gali ypač vispusiškai išsivystyti šeimynoj. Šeimyna yra toji aplinkuma, kur bręsta kūnas ir dvasia ir kur ruošiamasi tolimesniam savarankiam gyvenimui. Šeimos reikšmė žmogaus gyvenime yra labai didelė. Vaikas viską iš šeimos semia: globą, pagalbą, mokslą, iš šeimos išsineša tokią ar kitokią širdį. Jaunimas turi suprasti, kokio moralinio kapitalo ir kokių kilnių jausmų reikalauja šeima. Reikia suprasti, kad sudaręs šeimą žmogus vykdo svarbią visuomeninę pareigą, o jeigu tą pareigą užneigia, nusikalsta visuomenei ir žmonijai, nors už tą nusikaltimą valstybės teisė ir nebaudžia.

Vaiką šeima turi atiduoti tokį, kad jis galėtų aktyviai dalyvauti visuomenės ir tautos raidoje. Šeimoje turime matyti pareigų ir visuomenės tarnybos aktą; šeima yra tai dvasinis, Sakramentu patvirtintas ryšys, kurio tikslu yra išauklėti sveiką kūnu ir dvasia ainiją. Pildant tas sunkias pareigas, jėgų gali suteikti tik meilė, kuri žmogų dvasiniai sustiprina.

A.

KARVELIS.

Prie laimės vartų.

Aš rymau vakarais prie savo laimės vartų.
Ar prasivers jie kuomet — nežinia...
Saldusis džiaugsme, čia užklysk bent kartą,
Užklysk ant mano lūpų, pamiluok mane!

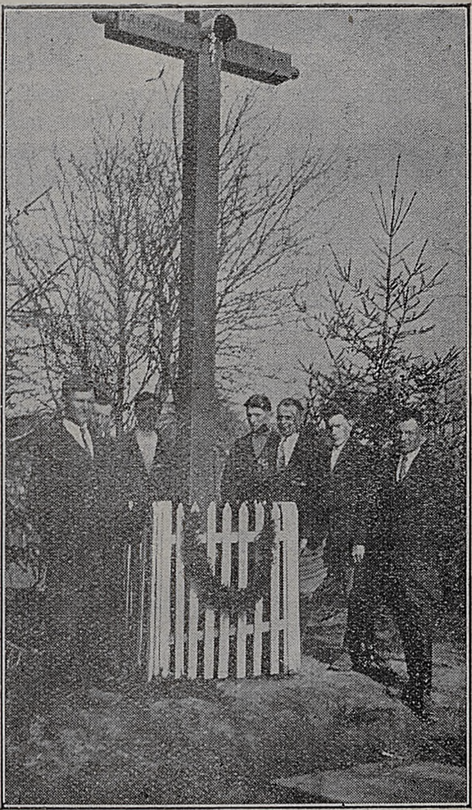
Rodos gyvenimas dar daug ką žada,
Dar nevisi keliai išvaikščioti, dar nevisi. .
Dar aš turiu pasotint savo dvasios badą,
Muskrįst, kur plazda ateities žvaigždė šviesi.

Lyg rudenį geltoni lapai, nudraskytį vėjo,
Suvytę ir pageltę mano jaunos dienos...
Tačiau dar žydi mano vasarą — vilčių nešėją,
Man buria didžią laimę naktys mėnesienos.

Žymesnieji XX amžiaus kitataučiai rašytojai.

Kaip kiekvienas žmogus, taip kiekviena tauta gyvena savo atskiru gyvenimu. Kiekviena jų turi savo bėdų ir džiagsmų savo siekių ir laimėjimų. Pastabus tautiečiai, matydami savo tautose įvairius gyvenimo reiškinius, stengiasi juos įvertinti, o kartais mėgina juos atvaizduoti ir lyg sukurti iš naujo.

Geriausia priemonė įvairiems pastebėtiems dalykams nušviesti, gyvenimo įdoms kelti ir įvairioms idėjoms skleisti yra literatūra. O literatūra kūria rašytojai ir poetai. Daug kas mėgina rašyti ir prirašo daug įvairių veikalų, bet ne visi rašytojai sugeba pagauti tai, kas visiems įdomu, todėl dauguma jų praeina gyvenimą bemaž nepastebėti. Tik nedaugelis talentingų rašytojų parašo tokius veikalus, kad su pasigerėjimų skaito juos netik jų tautiečiai, bet ir kitos tautos, kaip pav.: Homeras, Šekspiras ir Gėtė.

Knistuškės kaimo, Gervėčių vals. jaunieji veikėjai po kryžium, kurį vietinis Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrius savo jėgomis pastotė Šventųjų Metų proga.

Ką gi galėtume XX amžiuje pavadinti Homeru ar Gėtė? Gai Mistralį, Tagorę, Shaw, Buniną ar Pirandello? Tur būt ne! Atrodo, kad XX amžiuje lyg ir nėra didelių rašytojų, kurie visa galva praaugtų kitus, ir savo kūrybine žvaigžde užtemdytų kitų kūrybą. Šiandie kiekvienoje tautoje yra daugiau ar mažiau žymių ir talentingų rašytojų, bet jie nepralenkia žymių rašytojų kitose tautose. XX amžiaus rašytojai tuo tarpu sudaro lyg mišką, kuriame visi medžiai lygus, tik kur nekur vienas kitas maža savo viršunėle praauga kitus, laimėdamas Nobelio dovaną. Kadangi šiandie sunku būtų tas ar kitas rašytojas pastatyti viso pasaulio rašytojų priešakin, todel nors trumpai susipažinkim su atskirų tautų žymiausiais rašytojais.

Prancūzijoje žymiausiais XX amž. apysakų rašytojais laikomi: Anatol France (Frans), Klaudius Farrare, Barres (Bar) Mauriae (Moriak). Geriausiu sodžiaus gyvenimo apysakų kūrėju laikomas Gustav Chevau (Ševo). Lirikoj pralenkia visus Paul (Pol) Valery, Paul Fort ir George Duhamel (Žorž Dujamel).

Nobelio premijas už savo kūrybą gavo šie prancūzai: Rene Sully 1901 m., Mistral 1904 m., Rolland 1915 m., Anatol France 1921 m., Bergson 1927 m.

Anglijoje žinomi kaipo geriausi apysakų rašytojai: Tomas Hardy, Arnold Bennet ir Robert Benson. Poezijos meistru laikomas Butler Jeats,

satiros geriausiu kūrėju Bernard Shaw (Šo). Nobelio literatūrines dovanas gavo šie anglai: Kipling 1907 m., Shaw 1925 m., ir Galsworthy 1932 r.

Vokietijoj apysakų rašytojų priešakyje stovi Tomas Mann, Maks Kretzer, Gustaw Meyrinek, Erick Remarque (Remark) ir Arnold Zweig. Žymiausi dramaturgai — Heinrik Sudermann ir Frank Wedekind; lirikas — Frank Werfel.

Nemaža Vokiečių gavo ir Nobelio premijas, kaip: Teodor Mommsen 1902 m., Rudolf Sucken 1908 m., Paul Heyse 1910 m., Herard Hauptman 1912 m. ir Tomas Mann 1929 m.

Šiaurinėje Amerikoje geriausiai rašo Teodor Dreiser, Jack London, Sincklar Lavis ir Eugene O'Neill.

Amerikiečių vos tik vienas Sinkler Lavis buvo apdovanotas Nobelio dovana 1930 m.

Italijoj geriausiais apysakų ir dramų rašytojais laikomi: Gabriele D'Annunzio, Antonio Fogazzaro ir Edmundo D'Amicis, o geriausiu dramaturgu yra Luigi Pirandello ir Roberto Braco.

Neoplenkė laimes žvaigzdė ir italų. Už kūrybą gerokas jų skaičius apdovanota Nobelio dovanomis, kaip pav.: Giosue Carducci (Džiose Karduči) 1906 m., Grazia (Gracia) Daledda 1926 m. ir minėtas Pirandello 1934 m.

Švedijos literatūros žvaigždėmis laikomi: apysakų rašytoja Selma Lagerlöf, 1904 m. apdovanota Nobelio dovana, novelistas — lirikas Verner von Heidenstam 1916 m. apdovanotas Nobelio dovana ir Karol Karlfeld, gavęs Nobelio dovaną 1931 m.

Norvegijoj geriausi rašytojai, apdovanoti Nobelio dovanomis, yra šie: apysakų rašytojas Knut Hamsun 1920 m., etinių apysakų kūrėjas Sigrid Unset 1928 m. ir Björ - Björson 1930 metais.

Ispanijoj premijuotas 1932 metais Jacinto Beneventae — komedijų, rašytojas, Pia Boraja — apysakų kūrėjas, ir Ventura Calderon — novėlių rašytojas.

Ukrainų žymausiais rašytojais laikomi: Ivan Franko — poetas dramaturgas, Andrej Čajkovski — novėlistas ir Hričenko — apysakų rašytojas.

Danų geriausiu rašytoju skaitomas Enrik Pontoppidon, gavęs Nobelio dovaną 1917 m.

Belgijoj Maauricy Meterlink, apdovanotas už kūryba Nubelio dovana 1911 m.

Indijoj — Robindranat Tagore.

Literatūros kūrėjų skaičius kas met didėja. Kūrybos genijus gimdo vis naujus, daug žadančius rašytojus, kurių veikalai lyg aidas nuskamba po visą pasaulį ir pamažu, šiurkščios kritiko rankos glostomas, tilsta. Kas bus įžymiausiu XX amž. rašytoju — parodys ateitis, išskirs istorija, nes šiandie daugelis dar kuria, lenktiniuoja ir dar žada pasauliui gražių veikalų.

Abė.

Marija, Marija!

„... Palengvink vergiją,
pagelbėk žmonijai,
išgelbėk nuo priešo baisaus".
Maironis.

Gegužės mėnuo.

Nuo saulės spindulių glamonėjimo pasipuošė laukai ir miškai žaliais išeiginiais drabužiais.

Užkukavo raiboji gegutė ir nulekė į svetimąjį lizdą dėtų kiaušinio.

Pakvipo pasaulis rojaus kvapais ir pakuteno kiekvieno žmogelio virpančią krūtinėj širdį.

Prasidėjo naktys tykios, naktys ramios, naktys be vėjo...

Ir auksinė padangių žara, nenorėdama skirtis su Lietuvos laukais ir miškais, daubomis, slėniais ir kalvomis, bučiavo juos savo drėgnomis lūpomis atsisveikinimo ženklan, o ankstų rytmetėlį vėl drėgnais bučiniais saldino kiekvieną kartėlio graužiamą daiktą ir gyvį.

Lietuviškojo oro erdve pasklydo bažnyčių varpų gaudėsys, kuris jungė žemę su tolimosiomis dausomis, su pasauliu tik žmogaus širdžia ir dvasia pasiekiamu.

Gaudė varpai. Kukavo gegutės. Čiulbėjo vyturėliai. Suokė lakštingalos. Gamtos harmonijos klausė kiekvieno žmogaus širdis, klausė kiekvieno siela; klausė ir gėrėjosi...

Ir neiškentė žmonės nepagarbinę Dangaus Didybių, neiškentė nenusiuntę Galybių Viešpačiui padėkos žodžių už visas tas gėrybes, kurios iš aukštybių pripildė visą žemę ir visų žmonių širdis...

* * *

Šimtametis liepynas kvepuoja lengvučiu gegužės mėnesio oru.

Ties jo kojomis putotomis bangomis savo gyvybę rodo ežeras.

Liepyno apglėbta sena medinė provincijos bažnytėlė.

Viduje paveikslų, vėliavų ir stovylų margumynas.

Altorius.

Marijos stovyla.

Dvi degančios žvakės.

Senas klebonas ir du jo tarnu klūpo.

Toliau maldingų kaimo moterėlių baltos galvos ir vyrų plikės.

Palubėse sunkiai dūsauja vargonai.

Senas vargoninkas už visus esančius bažnyčioje, už visą parapiją, maigydamas vargonų klevišius, gieda:

„Kaip upių bėgimas,
taip mūs įpratimas
kaskartą vis traukia žemiau"...

Jam pritaria varpininkas, maigydamas vargonų dumples. Bažnyčioje atsiliepia keletas vos girdimų moterų balsų, bent kiek girdisi ir vyriškas baubimas.

* * *

Tarp didmiesčio mūro sienų balti bažnyčios bokštai. Jie žiūri iš aukšto į visą miestą ir apylinkes. Vakarais, apšviesti šešių reflektorių spinduliais, mainosi pasakiškomis varsomis ir vylioja praeivio akį ir širdį. O praeivių čia nemaža. Jie kuždėte kužda dienų dienas. Be tau-

tybės skirtumo, kiekvienas giliau tikįs krikščionis nukelia savo kepurę ir tuo pagarbina gale bažnyčios kabantį Nukryžiuotojo vaizdą.

Vakaras.

Jaunimo ir vyresniųjų pilnutėlis bažnyčios vidus.

Bažnyčios laikrodis šešis kartus suskambina.

Suaidėjo varpelis.

Iš zakristijos išėjo, lydimas būrio jaunų tarnų, kunigas. Sustojo. Atsiklaupė ties Marijos paveikslu, kuris tarp degančių žvakių mirgėjo nežemiškomis spalvomis. Pro vitražus skverbėsi įvairiavarsė saulė. Dalis jos laikė apgaubusi paveislą ir ties juo klūpintį kunigą.

Angeliškais balsais dūzgeno vargonai.

Suskambėjo mažyčiai varpeliai.

Tiesės dešinės ir darė kryžių ženklus, gniaužėsi į kumiščius ir mušė kaltas krūtines. Vienas gilus bendras atdūsis nuplaukė altoriaus linkui.

Ir vėl suskambėjo varpeliai.

Ir vėl nulinko galvos.

Kunigas išnyko iš žiūrovų akių.

Prasižiojo virpančios lūpos ir giesmės žodžiai skriejo nuo kiekvieno prie artimiausiai stovinčiųjų:

„dildyk širdyse kalčių vergiją,
suteik ramybę, Sveika Marija!“

Nutilo.

Vargonai artistiškai padarė perėjimą.

Ir vėl maldavimo žodžiai pripildė bažnyčios vidų:

„Palengvink vergiją,
pagelbėk žmonijai,
išgelbėk nuo priešo baisaus!“...

A. Lapaitis.

JŪRATĖ.

Pirmoji žibutė.

Maža, skaisti, šviesi žibutė,
Pravėrė mėlynas akis...
Jauna, laiminga ir linksmutė,
Belaukė tik, ką saulė pasakys.

Zefyras, lėkdamas pro šalį,
Lengvai bučiavo veidą jos.
Dainavo jai dausų dainelę,
Kaip jis padangėse skrajos.

Nebojo ji nei balto sniego,
Nei šiauraus, pikto, šalto vėjo,
Pirma pabūdo ji iš miego
Ir mišką žadinti norėjo.

Pavasarį jauna sapnavo...
Ištroško saulės spindulių.
Sidabro balseliu dainavo —
— Myliu Tave, Saulut, myliu...

Bet štai atėjo šaltas rytas.
Sugrįžo dar žiema balta...
Šalnos piktosios nuraškyta,
Mirė žibutė nekalta...

Židrias akis tyliai užmerkė,
Suspindo tik rasos lašai...
Gal skundėsi tyliai... Gal verkė,
Kodėl, likime, tu ją užmiršai.

Londono švituriai.

Šio mėnesio pirmomis dienomis Anglija šventė nepaprastą šventę — minėjo savo karaliaus Jurgio V dvidešimts penkerių metų karaliavimo jubiliejų. Prie šių iškilmių anglai stropiai rengėsi ilgą laiką. Iškilmių metu Londonan priplauke iš viso krašto minios žmonių, o iš kolonijų ir dominijų gubernatoriai ir atstovai. Buvo laikomos pamaldos, rengiamos eisenos, visas Londonas tvaskėjo šviesos švituriais.

Šiandie, kada daugelyje kraštų revoliucijų bangose paskendo karalių sostai, kada įsigalėjo jų vietoj diktatūros, tokios iškilmės, karaliaus garbei atrodo keistokai.

Krūminių kaimo, Valkinykų vals., Liet. Šv. Kazimiero D-jos s'yriaus choras, kuris dar nesenai susiorganizavo, o jau suskubo gražiai pasirodyti lietuviškuose vakaruose. Apskritai šis skyrius daug dirba šviesos darbo. Paskutiniuoju laiku čia įsikūrė sporto sekcija, kuri įsigijo reikalingiausius sporto įrankius.

Tiesa yra dar karalių ir kitose valstybėse. Bet ten jie laikosi tradicijos jėga arba būna nusipelnę savo kraštui (Belgija, Danija). Anglijoj gi karalius turi visai kitos reikšmės — anglai gerbia savo karalių ir saugoja jį politiniais sumetimais.

Anglijos karalius yra Didžiosios Britanijos (Anglijos, Irlandijos ir Škotijos) karaliumi, o kartu ir visos Britų Imperijos cesorium, bemaž ketvirtadalio pasaulio t. y. 41$^1/_2$ mil. kvadrat. kilometrų žemės ploto ir 480$^1/_2$ milijonių žmonių valdytoju.

Karalius Jurgis V užėmė sostą 1910 m. ir gabių politikų padedamas karaliauja iki šiai dienai. Iš ko gi sudarytą ta jo imperija?

Pirmoje eilėje Britų salos — Anglija, Škotija ir Airija. Be šių salų svarbiausiu Anglijos galybės ramsčiu yra Indija, didžiulis ir labai turtingas kraštas su 325 milijonais gyventojų. Indiją valdo Anglijos vice karalius.

Taip pat yra anglų valdoma Kanada, turinti 12 milijonų gyventojų. Be to anglų valdžioj New-Foundlandija, Australija, Egiptas, Pietinė Afrika, Naujoji Zelandija, turtingas arabų kraštas — Irakas, Palestina, Transjordanija, daugybė didžiųjų ir mažųjų salų. Tuo būdu Anglija laiko savo rankose visus jūrų kelius, už ką turi mokėti jai kitos valstybės didelius mokesnius. Visuose kraštuose ir visose pasaulio dalyse turi daugybę kolonijų, kurios tarnauja jiems kaipo prekybos rinkos ir strateginiai punktai.

Visas dominijas valdo arba vicekaraliai arba karaliaus skirti gubernatoriai. Dominijos ir kai kurios valstybės atrodo lyg ir savarankios ar bent turi plačias teises, o su Britų Imperija jungia jas tik bendras karalius, dabartinis Jurgis V. Jo viešpatavimo pradžia buvo nelengva. Apie 1910 metus vyko Anglijoj įvairios sociales reformos. Darbininkai ir moterys reikalavo praplėsti jų teises, o Airijos nuolatiniai bruzdėjimai drumstė vidurinį Anglijos gyvenimą ir kėlė tarpusavio rietenas.

Kilus Didžiajam karui Anglija prisidėjo prie santarvės. Didysis karas Anglijai daug kaštavo. Kare žūvo virš milijono geriausių jos vyrų, kelius kartus vokiečiai bambardavo Londoną, apšaudė Anglijos uostus. Anglai prakišo net kelius jūrų mūšius.

Bet pagaliau anglai karą laimėjo, gavo daug naujų žemių, politinę Pabaltes valstybėms įtaką ir Tautų Sąjungoje pirmąjį smuiką. Be to žymiai prapletė savo prekybą.

Anglijos galybę sudaro prekyba ir pramonė. Anglai savo dominijose ir kolonijose pigiai perka žaliavą, pargabena savo laivais namo, čia savo fabrikuose perdirba savi žmonės ir vėl gabena pagamintas prekes į dominijas ir kolonijas, kur brangiai parduoda vietiniems žmonėms.

Parsigabenti žaliavos juk turi iškur. Iš Indijos gabena bovelną, iš Australijos vilnas, iš Pietų Afrikos auksą ir daimantus, iš Kanados kviečius, mėsą ir medžius, iš Ceilono arbatą, iš Jamaikos romą ir cukrų, žodžiu, Anglijos prekyba apima visą pasaulį. Geriausia anglų prekybai rinka buvo Kinai, kuriuos anglai išnaudojo be jokio pasigailėjimo.

Bet vistik Britų Imperija kinta. Kanada, Australija, Pietinė Afrika, Airija, taip vadinamos dominijos, tapo bemaž nepriklausomomis valstybėmis, jungia jas tik tas, kad jų karaliumi yra anglų karalius. Prekyboje anglams daro konkurenciją Amerika, Japonija ir net pačios dominijos. Kas kart labiau bruzda Gandhi vadovaujama Indija, De Valeros žadinama Airija, komunistų sukurstyta Afrika. Vienoj, kitoj saloje daromos prieš anglus demonstracijos.

Pati Anglija neturtėja, pamažu sustoja dirbtuvės, dideja bedarbė. Mažėja jos svoris ir tarptautinėj politikoj.

Anglija, minėdama savo karaliaus jubiliejų, norėjo uždemonstruoti pasauliui savo jėgas.

Nors ir labai tvaksėjo Londone žiburiai iškilmių dieną, bet reikia pripažinti, kad Londono, o kartu ir visos Anglijos, švituriai pamažu gęsta ir Britų Imperija stovi didelių atmainų išvakarėse.

A. Rimšaitis.

JŪRATĖ.

Pavasario simfonija.

Ir vėl rūkuos paskendo pilis Gedimino.
Sekundei vėl užmiršo, ką Nėris kuždėjo,
Kas jai skaudėjo, kas ją neramino...
Nuskriejo praeitin sparnais Panėrių vėjo...

Pavasario naktis šešėliais miestą išdabino.
Nulinko iš dangaus graži, jauna, žvaigždėta,
Švelnučiais dausų tonais tolin numasino
Maldos ir ilgesio simfonija — gamtos pradėta.

Pavasario šaunioj simfonijoj paskendo
Bejėgis skundas, ką taip širdį gelia.
Tik į aukštybes, maldos žodžiai skrendą
Už tą pavasarį, jaunutį — žalią.

KREGŽDŽIŲ VIENYBĖ.

Tai buvo senai. Aš dar buvau visai mažas.

Pavasarėjo. Meili, atbundanti gamta viliojo oran. Išėjau kieman ir atsisėdau saulutės atakaitoje. Saulutė dar neaukštai buvo pakilusi, bet kas dieną jos kelionės lankas dangaus pusrutuly didėjo ir didėjo. Kas rytas ji vis anksčiau patekėdavo ir, atlikusi dienos darbus, sušildžiusi atbundančią žemę, sustiprinusi savo spinduliais atgijančius po žiemos miego gyvius, leidosi į vakarus ir lyg atsisveikindama mylimą žemę, kurios ji niekuomet nepamiršta atlankyti, siuntė jai ilgus rausvų spindulių pluoštus. Dienos metu, kada saulutė spindėjo aukščiausiai pakilusi dangaus skliaute, ji bėrė nesuskaitomą daugybę skaidriųjų spindulių, kurie taip meiliai su pavasarišku šypsniu bučiavo kiekvieną medelį. Šypsojos gamta, numetusi įkyrų žiemos jungą, sparčiai žengė priekin — tvarkėsi. Sniegas jau visai baigė tirpti. Tik kur-ne-kur slėniuose, kur nesiekdavo saulutės spinduliai, tūnojo pajuodavusio sniego lopiniai. Čiurleno upeliai. Vanduo buvo drumzlinas, nešvarus. Aukštai iškilę vyturėliai giedojo ankstyvo pavasario giesmelę skelbdami žmonėms linksmą naujieną — pavasarį.

Medžiai stovėjo dar nuogi, be žaliojo apdaro. Bet ir jie, kai saulutė—motutė ėmė labiau kaitinti, pradėjo skleisti pirmuosius pumpurėlius.

Priešais namus, kieme stovėjo svirnas. Jį supo aukšti, seni medžiai. Nekantriai laukiau, kada jų aukštos viršūnės, plačios šakos pasipuoš nauju, pavasarėlio dovanotu, žaliu rūbu.

Svirnas buvo senas, kiek palinkęs šonan ir gerokai susmukęs žemėn. Jo didelėse, erdviose pastogėse sukdavo įvairūs paukščiai lizdus ir perėdavo mažučius. Be to viename gale, kuris buvo apmuštas lentomis kasmet kregždės libdydavo sau namukus. Ir gražu gi būdavo vasarą!

Ypač ryte, kada oras esti nepaprastai ramus, tylus, kada gamta dar tik atbunda iš nakties miego — rimties, tada paukštelių — giesmininkų čiulbėjimui, rodos, ir galo nesimatė...

Atšilo. Ėmė skrysti iš tolimų kraštų paukščiai. Vieną dieną parskrydo kregždės. Aš labai džiaugiausi užjūrių svečiais, kurie mus atlanko kiekvieną pavasarį. Jos buvo nepaprastai meilios, grakštutės, tarytum išsimaudžiusios atogrąžų vandenyse. Tik atrodė nuvargusios. Mat, vargšutės didelę kelionę atliko. Tačiau ilgai negaišo. Apžiūrėjusios svirną, jo pastoges ir suradusios patogią, tinkamą lizdui libdyti vietą, rytojaus dieną ėmėsi darbo — nešiojo snapuku prūdo pakraščiuose paimtą purvą ir libdė namelį.

Mes vaikai tai tiesiog nenuleisdavome nuo jų akių ir jas sekdavome. Dažnai net pasiskirstydavome: vieno šis lizdelis, o antro kitas. Kiekvienas sekdavome savo kregždučių poralę ir, rodos, jei būtume galėję, tai mielu noru joms padėtume, kad tik greičiau sulipdytų, užbaigtų namuką. O man kartais dingtelėdavo galvutėn mintis: kas būtų, jeigu namukas sugriūtų? Dieve, kiek tie paukšteliai dirba, vargsta! Ir vėl viską reiktų pradėti iš naujo!

Bet laimei mano kregždutės laimingai pabaigė lipdyti lizdelį—namuką ir po poros dienų, kada jis gerokai apdžiūvo, pabalo, ėmė sukti, tvarkyti lizdelio vidų. Rankiojo ir snapeliu nešiojo įvairius lengvučius žabarėlius, margaspalves plunksneles, šerius, vilnas, pūkelius ir kitą.

Bėgo laikas. Bematant praėjo savaitė. Kregždutės sutvarkė lizdelį ir, matyt, patelė ėmė dėti kiaušinėlius. Jos išskėtusios sparnelius skraidė po kiemą, gaudė musėles ir nutūpusios ant kraiko linksmai čirškė — giedojo.

Nors daug buvo kregždžių, tačiau netrūko ir kitų paukštelių. Ypač mesdavosi į akis dideli špokų ir žvirblių būriai. Daugiausiai špokų būdavo susimetę į seną liepą, kuri stovėjo bemaž vidury kiemo. Jos išpuvusiame stuobry buvo daugybė jų lizdų. Be to nemaža jų perėdavosi ir sodė, kur beveik kiekviename vaismedy buvo inkilas. Jie gražiai švilpaudavo, čirškėdavo. Tačiau pavasarį špokai kieme mažai lakstė, jie skrido į laukus ir sekė vaga paskui artoją, rankiodami ilgais snapais sliekus ir kitas kirmėlaites.

Žvirbliai jautėsi esą tikri šių pastogių šeimininkai. Jie net piktinosi, kad kregždės, vos tik neseniai parskridusios iš svetimųjų kraštų, ėmėsi taip uoliai šeimininkauti. Žvirbliai pyko, matydami, kad parskrydus kregždėms, žmonės jomis daugiau domisi, o juos pamiršta...

— Matai, kokios jos gudrios. Vos tik parskrydo, užėmė mūsų vietas ir nori mus visai iš pastogių išstumti — kalbėjo drąsus žvirblis. — Ne, broliai, mes esame pakankamai drąsūs ir kregždėms nepasiduosime! Už mus, žvirblius, drąsesnių nėra! Juk mes net šalčiausiu žiemos metu, kada visa žemelė pridengta baltu sniegu, neapleidžiame gimtojo Lietuvos krašto ir kantriai kenčiame alkį, badą,— šūkavo žvirblelis. — Tiesa, žmonės skundžiasi, kad mes vasarą jiems daug žalos darome, bet tegu nors vienas jų pagalvoja, kokį vargą kenčiame žiemą, kada niekur negalima surasti nė vieno grūdelio... Apie tai nė vienas mūsų priešas nenori pagalvoti!

Drąsusis žvirblis, matyt, pataikė visiems į širdis ir jie ėmė sutartinai triukšmauti.

— Anadien girdėjau, — kalbėjo kitas žvirblis — kaip kregždės tarp savęs kalbėjosi ir juokėsi iš mūsų. Girdi, tie žvirbliai tikri nenaudėliai.

Kiek jie žmonėms pridaro žalos: nulesa vos tik prasirpusias uogas, iškulia kviečius, išlesa kanapes. O mes, kregždės, žmonėms jokių nemalonumų nedarome. Mes tik museles gaudome ir tuo būdu juos dar giname.

— Palaukite, jus gudragalvės, mes parodysime, ko verti,—sučirškė piktai visi žvirbliai kartu.

Ilgai dar žvirbliai šūkavo ir ginčijosi, kokiu būdu geriausiai kregždėms atkeršyti. Pagaliau jie išsiskirstė, nutarę pulti jas ir išvaryti iš lizdų.

Vieną rytą aš atsikėliau anksti ir išėjau kieman. Ore girdėjosi didelis paukščių triukšmas. Kregždės lakstė, zujo ir kažko neramiai čirškė. Žvirbliai buvo susimetę pastogėn. Priėjęs arčiau pastebėjau, kad vienas kregždės lizdelis buvo žvirblių užkariautas. Kregždutė išvyta. Jame sėdėjo žvirblis ir iškišęs galvą dairėsi. Kiti žvirbliai zujo aplink, neleido kregždutei prisiartinti. Kelius kartus vargšė kregždutė puolė prie lizdelio, bet, deja, storasnapio žvirblio nepasisekė išvyti. Tada kregždė susikvietė daugiau savo draugių, kažką jos sučirškėjo ir dingo už namų. Po kurio laiko jos sugrįžo ir kiekviena snapely atsinešė purvo. Jos visu būriu puolė prie lizdelio ir akimirksny užlipdė langutį atneštuoju purvu. O įnamis žvirblis ir pasiliko jame užmūritas. Kiti žvirbliai, pamatę nepaprastą kregždžių karžygiškumą, pasitraukė ir daugiau jų nebekliudė. Keršstuolis žvirblis nustipo badu tamsiame, užmūrytame kregždės lizde.

Jau daug praėjo laiko nuo to įvykio. Kasdienio gyvenimo rūpesčiai, vargai išdildė nevieną gražų kūdikystės dienų atsiminimą. Tik šis didvyriškas kregždučių kovos vaizdas neiždilo mano atminty.

V. Tolutis.

JONAS ČEKAUSKAS

PAVASARIS.

Šalta žiemužė jau praėjo,
Sutirpo sniegas ir ledai.
Negirdim kaukiant šiaurės vėjo,
Nes jau šalta žiema praėjo.

Jau žydi lankose žiedai,
Gamta dėkoja Sutverėjui,
Kad jau šalta žiema praėjo,
Sutirpo sniegas ir ledai.

Gražus pavasaris Tėvynėj.
Jau čiulba paukščiai, žydi gėlės.
Kaip ramu, gera man krūtinėj.
Skaistus pavasaris Tėvynėj.

Iš gilaus miego gamta kėlės.
Lai skamba mūsų sutartinė,
Lai bus pavasaris krūtinėj,
Lai žydi širdys, žydi gėlės...

Oro stebėjimai.

Oro atmainos turi tokios didelės reikšmės, kad jau gilioje senovėje žmonės dėdavo daug pastangų atspėti, kokio oro reikia laukti. Tačiau tos pastangos apčiuopiamų vaisių tepradėjo duoti tik tuomet, kai buvo išrasti tam tikri prietaisai vyriausiems atmosferos reiškiniams stebėti bei matuoti.

Temperatūrai (šilumai ir šalčiui) matuoti turime termometrus. Oro slėgimą matuojame barometrais. Yra tam tikrų pabūklų vėjo kryptims nustatyti ir vėjų stiprumui matuoti; pagaliau, yra prietaisų, duodančių galimumo nustatyti, kiek iškrito lietaus ir sniego. Šituos prietaisus turėdamas, žmogus jau gali pradėti moksliškus oro stebėjimus, bet galimų oro atmainų jis dar nepajėgs atspėti, kadangi tokiems spėjimams reikia labai plačiu mastu vedamų stebėjimų, apimančių labai tolimas žemės kamuolio vietas.

Seniau buvo manoma, kad mokslininkas, apsišarvavęs atitinkamais instrumentais, gali atspėti orą iš tų davinių, kuriuos jam pavyks susekti savo observatorijoje. Kad toks manymas buvo klaidingas, parodė vienas labai ryškus įvykis 1854 m. Tuomet ėjo karas Krimo pusiausalyje, pietinėje Rusijoje. Turkai ir jų sąjungininkai,—prancūzai, anglai bei italai,—kovojo prieš rusus, įsistiprinusius Sevastopolyje ir jo apylinkėse. Lapkričio 14 d. visai netikėtai įvyko baisus viesulas Krimo pusiausalyje ir audra Juodojoje jūroje. Viesulas išvartaliojo sąjungininkų kariuomenės palapines, sunaikino apkasus bei kitus įsitvirtinimus. Audra išblaškė jų laivyną, keletą laivų apdaužė, o vieną visai paskandino. Trumpai sakant, gamta kelių valandų laikotarpy padarė sąjungininkams tiek nuostolių, kiek per kelis mėnesius neįstengė padaryti rusų ginklai.

Šitas atsitikimas paskatino Paryžiaus observatorijos direktorių kreiptis į visos Europos observatorijas, kad suteiktų žinių, koki atmosferos reiškiniai buvo pastebėti tai nelaimei bebręstant. Iš pranešimų paaiškėjo, kad kalbamąją audrą buvo galima iš anksto atspėti, jeigu būtų buvę žinoma, kas pastebėta įvairiose Europos vietose. Pasirodė, kad audra slinko iš vakarų į rytus, Krimo pusiausalio kryptimi, nuolatos didėdama ir stiprėdama. Pradžioje ji pasireiškė tik stiproku vakarų vėju, kiek toliau į rytus pavirto į vėtrą ir pagaliau išaugo į baisų viesulą ir audrą.

Nuo to laiko pradėta rūpintis suorganizuoti tarptautinį oro stebėtojų bei oro reiškinių tyrinėtojų bendradarbiavimą. Visose valstybėse įsteigta tam tikrų įstaigų, vadinamų metereologijos stotimis, kurioms pavestas oro stebėjimas. Mūsų laikais tokių stočių visame pasaulyje yra keli šimtai tūkstančių. Jos kiekvieną dieną maždaug vienodais būdais ir visos tomis pačiomis valandomis užrašo, kiek šilumos ar šalčio rodo termometras, kokį oro slėgimą rodo barometras, kokios linkmės ir kokio stiprumo vėjas pučia, kokiu stiprumu lyja arba sninga ir t. t. Savo stebėjimų davinius mažesnės stotys praneša savo šalies centrinėms stotims. Pastarosios padaro gautųjų pranešimų santraukas ir telegrafu, telefonu, per radio ir kitomis greito susižinojimo priemonėmis praneša kitų kraštų oro stebėjimo centrams. Čia kiekvieną dieną sudaromi tam tikri žemėlapiai, kuriuose žymima, kokį oro slėgimą rodė barometrai įvairiose pasaulio vietose, kiek laipsnių šalčio ar šilumos buvo tose pačiose vietose, kur ir kiek lijo arba snigo, kur buvo giedra,

kur apsiniaukusi, kur siautė audros bei darganos, kokios krypties ir kokio stiprumo pūtė vėjai ir t. t.

Lygindami kelių pastarųjų dienų tokius oro žemėlapius, galime pastebėti, koki orai artėja mūsų kraštan, koki nuo jo tolinasi. Tas duoda galimumo apytikriai spėlioti, kokio oro galima yra laukti artimiausiomis dienomis. Tie spėliojimai nevisuomet pasitvirtina, nes mokslai dar nėra padarę tokios pažangos, kad galėtume visai tiksliai apskaičiuoti, kurie oro reiškiniai iš gretimųjų kraštų ateis į mūsų šalį, kurie neateis.

Didžiausios reikšmės oro spėjimams turi oro slėgimai, oro temperatūra (šiluma ir šaltis) ir krituliai (lietus, sniegas).

Oro slėgimai ir jų kitėjimas turi vyraujančios reikšmės ateities orui. Tie slėgimai be paliovos kinta. Vienur jie daugiau slėgia žemės paviršių, kitur mažiau. Vidutinis, arba normalus oro slėgimas būva tada, kai barometras rodo 760. Tas reiškia, kad oras vieną kvadratinį metrą ar kurio kito dydžio paviršių slėgia tiek, kiek galėtų slėgti tą patį paviršių gyvasidabrio stulpas, turintis 760 milimetrų aukščio, užimdamas visą tą paviršių.

Kai barometras rodo mažiau, negu 760, tai sakoma, kad toje vietoje yra žemas oro slėgimas. Barometrui rodant daugiau kaip 760, turime aukštą oro slėgimą.

Žemas ir aukštas oro slėgimas paprastai apima gana dideles žemės paviršiaus sritis. Tos vietos, kur pasireiškia pats mažiausias, arba pats didžiausias slėgimas, yra vadinamos žemo arba aukšto slėgimo srities centru. Žemo ir aukšto slėgimo oras nestovi vietoje. Jis slankioja iš vietos į vietą. Atrodo tarytum eina nepaliaujamos žemo ir aukšto slėgimo rungtynės.

Žemam oro slėgimui atslinkus, paprastai dangus apsiniaukia, pradeda lynoti, vėliau būva smarkus lietus, kurs išlėto mažėja, dangus pradeda giedrėti ir visai nusigiedrina tuomet, kai žemojo slėgimo sritis nuslenka toliau. Pavasarį ir vasarą žemą oro slėgimą lydi oro atvėsimas (temperatūros kritimas) rudenį ir žiemą — oro atšilimas arba atodrėkis (temperatūros kilimas).

Aukštojo slėgimo laikotarpiais dangus būva giedras. Vasaros metu tą slėgimą lydi karštos dienos ir vėsios naktys, o žiemos metu—dideli šalčiai dieną, kurie naktį dar padidėja.

Darant oro apžvalgas, pirmiausia reikia žiūrėti, kurio slėgimo (aukšto ar žemo) įtakoje randasi mūsų kraštas ir kurio slėgimo įtakoje jis atsidurs artimiausiomis dienomis. Toliau žiūrime, kokia buvo pastarosiomis dienomis oro temperatūra (kiek laipsnių šilumos arba šalčio), kiek buvo kritulių (lietaus ar sniego). Tuos duomenis turėdami ir žinodami, koki orai buvo gretimuose kraštuose ir kurie orai iš gretimųjų kraštų slenka mūsų pusėn, kurie nuo mūsų tolinasi, galime spėlioti, koks oras bus mūsų krašte artimiausiomis dienomis.

K.

Pavasariški nemalonumai.

(Monologas).

Kai jau taip susipažinom ir, galima sakyt, susibičiuliavom, tai ko čia slėptis — išduosiu jums dar vieną savo šeimyninę paslaptį. Kaip gal pastebėjot, mano galvos kiaušiniu nepraskelsi, bet pilvosopijos ir kitų knyginių edukacijų jinai nematė. Mane daraktorius Ciprijonas pervarė du kart per maldaknygę, tai aš savo maldaknygę iš abiejų galų gerai skaitau, o, sakysim, kalendoriuje negaliu susigaudyt ir gana. Tenai ir raidės kitokios ir kitaip sustatytos, nors tu sprandą nusisuk — nesuprasi kur galas, kur pradžia.

Kad aš rašto negliaudau, kaip riešutų, tai aš sau tai dovanoju. Neišmokau ir gana. Bet aš negaliu dovanoti tiems, kurie savo raštais kitus bėdon invelia. Štai, kad ir prieš Atvelykį nudundėjom su boba Kiauliniškėn kas savo reikalais. Tik šmaukšt, ir atsirado prie vežimo kažkoks guzikuotas berniukštis su kalendoriais. Kiti perka ir aš vieną nusipirkau. Sako, visa išrašyta kaip ant delno, kas kada gaspadorystėje reikia veikti, o man jau nuo senai plakėsi galvoje mintis, kad savo gaspadarystę pagal naujausius knygų nurodymus pertvarkius. Mat kalba, kai iš knygų ką nors padarai, sakysim, mėšlą išveži, tai visai kitaip dera ir brangiau už tokius javus moka.

Parsivežiau kalendorių namo ir ėmiau ieškoti jo lapuose ūkio pažangos. Atverčiau vieną kitą puslapį, o gi žiūriu — stovi vėjinis malūnas išmaliavotas. Tuoj supratau ką reiškia malūnas su sparnais. Reiškia— šalin rankinės girnos iš kamaros. Tuoj liepiau piemeniui girnas, kaipo seną ir nekultūringą malimo priemonę, išardyti ir malkom suskaldyti, o akmenis pašiūrėn išritinti.

Daboju toliau, o gi — arkliai kaip gyvi su naujais apinasriais. Reiškia ūkio pažanga reikalauja naujų apinasrių. Pasiskolinau bankely pinigų ir užsakiau savo kumeliotei naują apinasrį, o ta pačia proga užsisakiau ir brikelį ant geležinių ašių su lenktom jienom. Naujas pakinktas visą gaspadarystę kaip ir atnaujino. Net akyse šviesiau pasdarė, kai savo akimis pamačiau ūkio pažangą.

Reikia, manau, daugiau kalendoriuje ūkiškos šviesos ieškoti. Parsikviečiau Puskeršio Benaduką iš Skersabalio. Vyras dar tik porą metų kelnėmis muvi, bet jau dvi žiemi mokyklon klampojo — skaito iš lementoriaus ir kitokių knygų. Tiesa, susipažinom mudu nelabai garbingai pernai vasarą, kai radau varlės koją parugėje susirietusį, o Skersabalio kiaules mano bulvėse. Gal ir nereikėjo tuomet berniukėlio diržo sagtim ištvoti, bet jau toks piktumas buvo paėmęs, kad ir nepamačiau, kaip mano diržas apie Benaduko blauzdas apsiviniojo. Bet kas buvo, tai buvo. Piktumas užeina ir pareina, o kai berniukas mokytas, tai tegul jau nuo mažens pratinasi ūkio kultūrai tarnauti. Parsikviečiau ir paprašiau, kad jis kalendorių nuo galo galan perskaitytų ir kryžiukais pažymėtų, koki darbai kada reikia dirbti pagal naujausius kalendoriaus nurodymus.

Benadukas, matyt, apie mūsų nesusipratimus jau užmiršęs. Kaip tik atėjo, rankon pabučiavo ir pradėjo kalendoriuje kryžiukus statyti. Reiškia, pavasario pradžią pažymėjo vienu kryžiuku, kada avis kirpti — dviem kryžiukais ir taip toliau. Kada bičių aviliai atkišti—išėjo net apie penkioliką kryžiukų. Aš gerai insikaliau galvon, kurie kryžiukai ką reiškia ir pradėjau naujoviškai pagal kalendorių gaspadoriauti.

Kad žinotumet, iš karto kaip iš akmens visa nuėjo. Kalendoriuje kryžiukas rodo, kad jau pavasaris. Visa aiškiai išrašyta: toks ir toks dienos ilgumas, tiek ir tiek šilumos, o kai pažiūri pro langą — sninga. Taip išrokavau, kad iki pirmo kryžiuko, reiškia, iki kalendoriško pavasario, visus dobilus galvijams sušerti, nes kaip gyvuliškas sutvėrimas žolės paragaus, tai sauso pašaro nebeės, o išmesti gaila. Kryžiuku pažymėtą dieną paskutinę kuokštę šieno dvilajai pamečiau. Per žiemą gyvuliai dobiluos insikasę gulėjo, o po Velykų reikėjo nuo stogo šiaudus plėšti. Va, tau ir kalendoriaus ūkiški patarimai.

Bet dar didesnis nemalonumas atsitiko su bitėmis. Pažiūriu kalendoriun — o gi penkiolika kryžiukų stovi išrašyta, reiškia, čia jau rašoma apie bičių reikalą arba, kitaip sakant, reikia aviliai atkimšti. Nors dar be kailinių gamtos gražybės laukan nevilioja, bet jeigu jau kalendoriuje parašyta, tai, matyt, naujoviškas ūkio vedimas to reikalauja. Apsivilkau savo senais skrebukais, užsimoviau ušmalus. Rodos, kaip ir nešalta. Išėjau ir atkamšiojau visą dešimtį avilių. Po to Dievas davė dar sniego ir truputį papustė. Porą naktų kamaroje bobos pienas sušalo. Kai po dviejų savaičių per apsirikimą pasirodė saulė, išėjau bičių padaboti. Apčiūpinėjau visus avilius. Kaž kaip bičių nesimato. Paklausiau, pridėjęs ausį prie avilio, — ir viduje nesigirdi. O gi pasirodo, todėl nesigirdi, kad visų sušalta visa dešimtis avilių kepte iškepę.

Aš tuoj už kalendoriaus ir Skersabalin pas Puskeršį. Sučiupau Benaduką su rezginėmis pakluonėje ir ėmiau plūsti:

— Tu, sakau, varlės koja, ką reiškia kalendoriuje penkiolika kryžiukų?

— O tas, varlės koja, sako:

— Gi reiškia — dagloji reikia skersti.

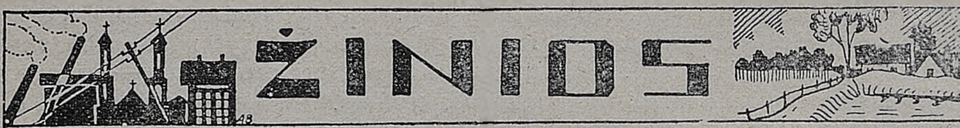
— Tai keliais kryžiukais sukryžiavai avilių atkišimą?

Benadukas bakst pirštu ir parodė šešioliką kryžiukų. Tada spioviau ant Puskeršio vartų ir parėjau namo. Kalendorių iš piktumo prikaliau priemenėje ant sienas ir taip pat penkius kart apspioviau. Žinoma, jau vis vien medučio šiemet nebebus. Ir šiandie dar piktai nusispiaunu, kai pamatau dešimt tuščių avilių palangėje.

Kalendoriaus sustatinėtojams mano bitės nei šilta, nei šalta. Jie sustatė kalendorių, išsiuntė žmoneliams ir žinokitės. O kad Kumpėda liko be kruopelės medaus, tai jiems nuo to nebus karčiau. Kad taip būtų lengva tuos kalendorininkus sutikti, kaip Kiauliniškės zakristijoną, tai mes dar pasirokuotum. Tada aš jiems parodyčiau ir jų pačių išrastą pavasarį ir kada aviliai reikia atkimšti.

Bet Kiauliniškė toli nuo Vilniaus. Nors tu plyšk čia protestuodamas — vis tiek niekas tavęs tenai negirdės. O be to šitam reikale ir Puskeršio Benadukas truputį kaltas — deglosios skerdimą su avilių atkimšimu blogai sukryžiavojo. Visuomet šitaip, kai tik žmogus inklimpsti, tai aiškiai matai, kas kaltas, bet kas iš to, kad jau inklimpęs, — tada ir kaltininkai nieko nepadės.

Kumpėda.

IŠ NEPR. LIETUVOS.

— Hitleriškoji Vokietija sudaro rūpesčio visai Europai. Blogi Vokietijos santykiai su dauguma valstybių, blogi ir su Lietuva. Ypač buvo vokiečiams gera proga pabruzdėti prieš Lietuva, kai buvo Kaune teisiami 126 Klaipėdos hitlerininkai, kurie rengė sukilimą. Gegužės mėn. 13 dieną Vyriausias Tribunalas nagrinėjo 80 hitlerininkų kasacinius skundus ir visus atmetė, kartu užtvirtindamas karo teismo sprendimą. Tuo sprendimu keturi hitlerininkai buvo nuteisti sušaudyti, o kiti ilgus metus kalėti. Tačiau Valstybės Prezidentas nuteistųjų mirti pasigailėjo ir mirties bausmę pakeitė kalėjimu iki gyvos galvos. Po to Hitleris, kalbėdamas Reichstage, pareiškė, kad su visais kaimynais galįs pasirašyti nepuolimo sutartis, išskyrus Lietuvą. Tačiau beveik visi Hitlerio kaimynai jam netiki ir nesiskubina sutarčių pasirašinėti. Tuo tarpu Vokietija per silpna, kad galėtų pradėti karą, o jeigu kada pamėgintų bent vieną kaimyną užkabinti, tai ir vėl turėtų prieš save beveik visą pasaulį, kaip didžiajame kare.

— Šių metų gegužės 17 d. sukanka lygiai 60 metų, kai mirė žymus rašytojas, didelis blaivybės idėjos skleidėjas ir lietuvių liaudies gaivintojas vyskupas Motiejus Valančius. Šias sukaktuves Nepr. Lietuvos visuomeninės ir kultūrinės organizacijos ruošiasi plačiai paminėti. Ta proga Kauno ir Klaipėdos lietuviškoji spauda aprašinėja vysk. M. Valančiaus gyvenimą ir jo padarytus nuopelnus mūsų tautai.

— Gegužės 11 d. Kaune įvyko Lietuvos tautiškosios jaunuomenės „Jaunosios Lietuvos" sąjungos atstovų suvažiavimas. Jame dalyvavo 233 skyrių atstovai ir 32 rajonų vadai. Suvažiavime padaryti svarbūs nutarimai, pakeisti sąjungos įstatai ir priimtas trims metams veikimo planas. Pagal pakeistus įstatus šios sąjungos tikslas – jungti visą lietuvių jaunuomenę vieningam tautiniam darbui; kelti lietuviškumas, stiprinant lietuvių tautinę ir valstybinę sąmonę; ugdyti sveiką tautos savigarbą; savo darbe laikytis krikščioniškos doros dėsnių; religiją laikyti savaiminga, visuomenei reikalinga ir naudinga valstybei.

Dabar šios sąjungos šefas yra Valstybės Prezidentas Antanas Smetona, vyriausias mecenatas — ministeris pirmininkas Juozas Tūbelis. Nuo šiol sąjunga turės skirtą vadą, kuriuo dabar yra adv. B. Grebliauskas. Vietoj mirusio sąjungos garbės nario kan. Tumo-Vaižganto suvažiavimas išrinko sąjungos garbės nariu vyriausią kariuomenės kapelioną kun. Vl. Mironą.

— Kauno laikraščių pranešimu, Lietuvos vyriausybė dabar ruošianti naująjį spaudos įstatymą, kuriuo būsianti įvesta nauja laikraščių, žurnalų ir knygų redagavimo, spausdinimo ir leidimo tvarka. Pagal tą įstatymą būsianti įvesta griežta spaudos leidinių kontrolė; būsią žiūrima, kad visi lietuviški spausdiniai pasižymėtų lietuvių kalbos taisyklingumu, grynumu; kad spaudoje nebūtų prieš dorovę nukreiptų minčių; kad nebūtų nepatikrintų sensacijų ir t. t. Be to, lietuviškų leidinių leidėjais ir redaktoriais galėsią būti tik lietuviai. Faktinais redaktoriais galėsią būti tik aukštesniojo mokslo žmonės arba jau įgudę ir toje srityje pakankamai pasižymėję laikraštininkai, žurnalistai.

IŠ LENKIJOS.

— Gegužės mėn. 12 dieną Varšuvoje mirė maršalas Juozapas Pilsudskis. Kaip spauda pranėšė, maršalas Pilsudskis jau keletą mėnesių sirgęs nepagydoma pilvo ir kepenų vėžio liga. Gegužės mėn. 18 dieną velionies kūnas buvo labai iškilmingai palaidotas Krokuvoje, Vavelio pilies požemiuose, kur palaidoti beveik visi Lenkijos karaliai. Marš. Pilsudskio širdis būsianti palaidota Vilniuje, Katedroje, šv. Kazimiero koplyčioje, kartu su jo motinos palaikais, kuri mirė maždaug prieš penkiasdešimt metų ir iki šiol ilsisi Sugintų parapijos šventoriuje, Nepr. Lietuvoj, iš kur jos palaikus norima atvežti Vilniun. Lietuvos valdžia sutikusi vėlionies motinos palaikus išduoti. Marš. Pilsudskis buvo skaitomas lenkų tautos vadu ir iki mirties faktiškai turėjo valdžią savo rankose, nors formaliai buvo tiktai karo ministeriu. Todėl Maršalo mirtis padarė Lenkijai didelį smugį ir sujaudino visą tautą. Po marš. Pilsudskio mirties buvo atsistatydinęs ministerių kabinetas, bet prezidentas atsistatydinimo nepriėmė. Vieton velionies karo ministerio pareigoms eiti paskirtas generolas Kaspšycki, o karo jėgų inspektorium generolas Rydz-Smigły. Marš. Pilsudskis buvo kilęs iš senos Lietuvos bajorų giminės. Gimė Zulovo dvare, ties Pabrade, Švenčionių apskr.

— Sudarius prancūzams karo sąjungą su rusais, Prancūzijos užsienių reikalų ministeris Lavalis važinėjo Maskvon. Pakeliui ministeris Lavalis buvo net du kart sustojęs Varšuvoje ir matėsi su Lenkijos politikos vairuotojais.

— Balandžio mėn. 23 dieną Lenkijos prezidentas pasirašė ir paskelbė naują valstybės konstituciją, kuri nuo tos dienos ir pradėjo galioti. Dabar ruošiamas naujas seimo ir senato rinkimų įstatymas. Pagal įstatymo projektą, Lenkijos seime būsią 200 atstovų, o senate 96. Seimas būsiąs renkamas visuotiniu balsavimu, bet kandidatus seiman statysią ne partijos, kaip iki šiol buvo, o tam tikri komitetai, sudaryti iš savivaldybių ir įvairių lenkų organizacijų atstovų. Senato trečdalį atstovų paskirsiąs prezidentas, o du trečdaliu rinksią tie Lenkijos piliečiai, kurie turi įvairius kryžius ir ordinus. Tuo būdu sudarytas naujas Lenkijos seimas ir senatas žymiai skirsis nuo senojo seimo ir senato. Tam įstatymui priimti būsią šiomis dienomis sušaukti nepaprasti seimo ir senato posėdžiai.

IŠ MŪSŲ PADANGĖS.

Rimšė. Rimšės valsčius yra vienas iš lietuviškiausių visoj Brėslaujos apskrity. Žmonės gyvena gana skurdžiai. Todėl, norėdami užsidirbti pinigų, važiuoja į Latviją žemės ūkio darbų dirbti. Bet ir ten ne visi gali išvažiuoti. Prastovi prie storastijos rūmų keletą dienų ir daugelis negauna leidimų.

Nuo 1934 m. Rimšėj yra įsteigtas valsčiaus knygynėlis, kuriame yra 450 knygų. Nors šio valsčiaus gyventojai daugiausia yra lietuviai, bet knygynėly lietuviškų knygų tėra vos 142 knygos, ir beveik visos tik vertimai.

Čia labai stropiai plečiamos svetimos organizacijos, bet joms nesiseka. Kai kurios jau užsidarė, o kitos vos beišsilaiko.

Rimšės mokyklą lanko daug lietuvių vaikų, bet čia lietuviškai nemokinama. Lietuviškai mokinama tik religijos.

Rimšės bažnyčioje pamaldos lietuviškos, tvarka geriausia, tik nekaip teatrodo vargonų griežimas. Matyt, persilpnas jų valdytojas.

Sakalas.

Antalgė, Rimšės vals. Čia jaunimo nors ir neperdaugiausia, bet jo veikimas kultūrinėj srity gana žymus. Jis veikia susibūręs į Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrių, kur rengia vakarus, paskaitas ir kultūringas pramogas. Skyrius turi apie 50 narių. Jaunimas lanko ir vietos „Ryto" skaityklą, kur taip pat šviečiasi ir žengia priekin. Be to, gauna nemaža lietuviškų laikraščių, jų tarpe 6 egz. „Jaunimo Draugo" ir 6 egz. „Viln. Ryt".

Šiemet čia įsteigtas ir Liet. Ūkio D-jos skyrius. Jo valdybą sudaro: N. Peciulka (pirm.), K. Bogušis, K. Černiauskas, V. Mačionis ir A. Žuromskas. Neseniai šį skyrių aplankė agr. M. Kraužlys, kuris skaitė paskaitą ir ūkininkams davė naudingų patarimų.

Pereitą mėn. čia buvo atsilankiusios lietuvaitės stud. Klimašauskaitė ir Urbonavičiūtė. Jos skaitė paskaitas apie lietuvių kalbą, apie sodžiaus meną, švarą ir moterims parodė tautiškų audinių. *Ilgio Žuvis.*

Vaičiuliškė, Suvalkų apskr. Šio sodžiaus jaunimas šį mėnesį surengė du gerus dalykus: Motinos dieną ir lietuvišką vakarą. Motinos diena buvo gegužės 5 d. Vietos kazimieriečiai tą dieną labai gražiai pagerbė savo motinas. Bendrame susirinkime buvo paskaitos, deklamacijos ir dainos. Paskaitas skaitė Alf. Kalesinskas ir J. Matulevičius. Vakaras įvyko gegužės 12 d. Buvo vaidinamos dvi komedijos: „Atsimerkė akys" ir „Dėl ūsų nualpo". Suvaidinta su pasisekimu. Po vaidinimo E. Valinčaitė ir A. Virbyla padeklamavo. Pabaigė V. Valinčiaus vedamas choras, kuris gražiai padainavo kelias lietuviškas dainas. Apskritai, vakaras pavyko visais atžvilgiais. *Jonas.*

Marcinkonys. Šio mėnesio 11 d. čia buvo atsilankęs Vilniaus Arkivyskupas. Jam pasitikti daugiausia pasidarbavo jaunimas. Klebono ir „Ryto" skaityklų vedėjų paskatintas, jis pastatė gražius lietuviškus vartus, kurie buvo Gedimino stulpų pavidalo ir papuošti tautiškų spalvų gėlių vainikais. Kai Arkivyskupas šventoriuje susipažino su Liet. Šv. Kazimiero d-jos skyrių nariais, jaunimas pirmas ten dalyvavo, drąsiai pasirodydamas, kad jis esąs susibūręs į šią lietuvių organizaciją. Vėliau, kai Arkivyskupas paprašė lietuviškai pagiedoti, šimtai jaunimo užtraukė „Lietuva, tėvynė mūsų". Paskui pagiedojo „Marija, Marija" ir padainavo „Kur bėga Šešupė" ir Arkivyskui „Ilgiausių metų".

Apskritai, čia jaunimas judrus, tautiškai susipratęs ir vyresniųjų atžvilgiu klusnus, drausmingas. Todėl čia ir viešas lietuviškas darbas yra sėkmingas, nes be vienybės, klusnumo ir drausmės jo didesnis žygis būtų neįmanomas. *Jurgis.*

IŠ VILNIAUS.

Įsikūrė klubas „Romuva". Šiomis dienomis Vilniuje įsikūrė naujas Lietuvių Inteligentų visuomeniškai - bičiuliškas klubas „Romuva". Klubas turi tikslu remti lietuvių mokslą ir kultūrą, o kartu burti lietuvių šviesuomenę tarpusavio bendravimui ir bendradarbiavimui.

Klubo valdybą sudaro: magistras Juozas Maceika — pirm., advokatas Antanas Junknevičius — vicepirm. ir stud. Alfonsas Jokūbėnas — sekretorius.

Iš „Ryto" D-jos. Gegužės mėn. 12 d. dieną buvo metinis Vilniaus „Ryto" D-jos narių susirinkimas, kuris patvirtino valdybos veikimo apyskaitą ir papildė valdybą, kurion dabar įeina: kun. K. Čibiras—pirm., direk. M. Šikšnys—vicepirm., V. Budrevičius—sekretorius ir iždininkas, K. Stašys, kun. N. Raštutis, R. Mackevičius ir adv. A. Juknevičius—nariai be ypatingų pareigų.

Be to, susirinkimas apsvarstė Vilniaus krašto lietuvių švietimo rei-

kalus ir nutarė protesto rezoliuciją prieš Vilniaus kuratorijos parėdymą, pagal kurį stojančių lietuvių gimnazijosna mokinių tautybę turėtų nustatyti valsčių ir miestų valdybos.

Brandos egzaminai. Vytauto D. gimnazijoj gegužės mėn. 20 dieną prasidėjo brandos egzaminai. Leista egzaminuotis devyniolikai Vytauto D. gimnazijos auklėtinių ir vienuolikai Švenčionių gimnazijos auklėtinių.

Moksleivių atostogos. Spaudos žiniomis, gimnazijose ir pradžios mokyklose mokslas šiemet pasibaigsiąs birželio mėn. 15 dieną, o prasidėsiąs rugsėjo mėn. 1 dieną. Tuo būdu vasaros atostogos šiemet būsiančios du su puse mėnesių.

Liaudies meno paroda. L. Šv. Kazimiero D-jos Vilniaus Moterų skyrius D-jos dešimtmečiui paminėti rengia D-jos narių dirbinių parodą, kuri bus atidaryta Sekminių pirmą dieną ir užtruks keletą dienų. Paroda bus Vytauto D. gimnazijos patalpose. Teko patirti, kad būsinti labai gausi ir įdomi.

Stojamieji egzaminai. Vytauto Didžiojo gimnazijoj Vilniuje stojamieji egzaminai prasidės birželio mėn. 17 dieną. Prašymai priimami tik iki birželio mėn. 14 dienos. Prie prašymo reikia pridėti: stojančio gimimo metrikus, mokyklos pažymėjimą ir deklaraciją, valsčiuje ar magistrate paliudytą, iš kurios būtų matyt, kad stojantis gimnazijon yra lietuvis.

Koncertas. Gegužės mėn. 26 dieną Vytauto D. gimnazijoj rengiamas jubiliejinis koncertas Šimkui, Bachui, Hendeliui ir Šopenui pagerbti. Koncertą rengia prof. Galkauskas, dalyvaujant mokinių chorui ir orkestrui.

Sportas. Vilniuje mūsų sporto mėgėjai tuo tarpu susibūrę į tris grupes: studentai, mokiniai ir amatininkai.

Gegužės 19 dieną įvyko draugiškos rungtynės tarp studentų ir amatininkų. Žaidė tinklainį ir krepšiasvedį. Abejas rungtynes laimėjo studentai. Šios rugtinės parodė, kad abejose pusėse yra gerų sportininkų, tik, žinoma, reikėtų juos palavinti, darant daugiau pratimų.

Tą pačią dieną studentai grumėsi ir su gimnazijos mokiniais. Žaidimas parodė, kad mokiniai sporto srityje tvirtesni už studentus.

Teisėju buvo abiejuose žaidimuose jaunas mūsų sportininkas Gediminas Karazija.

Meno ir Litaratūros D-jos vakaras įvyko gegužės 11 d. Buvo J. Cicėno paskaita apie tautosaką ir literatus. Po to buvo šiuo klausimu diskusijos. Vakaro pabaigoje p-lė E. Palevičiūtė paskambino.

Amatininkų vakaras. Vilniaus lietuvių amatininkų draugija dažnai daro susirinkimus, suorganizavo chorą, rengia gražius lietuviškus vakarus.

Šio mėn. 11 dieną Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje lietuviai amatininkai surengė eilinį savo vakarą. Vaidino dviejų veiksmų komediją „Eksproprijatorius". Po vaidinimo buvo jauno kompozitoriaus J. Siniaus sukurtų dainelių koncertas. Koncerto metu dainavo mišrus amatininkų choras, pačio kompozitoriaus vedamas, o po to padainavo: Navickaitė, Juršėnaitė, Šulgaitė ir Šlenytė.

Iš bibliografijos. Šiomis dienomis išėjo nauja Rapolo Mackevičiaus knyga, pavadinta *„Čia mūsų žemė"*. Knyga įdomi ir skaitytina.

Balandžio mėn. pabaigoje pasirodė pirmas numeris naujo lietuviško laikraščio, pavadinto *„Gedimino Pilis"*. Naujas laikraštis skiriamas sodžiui.

Pereitą mėnesį pasrodė moksleivių skautų laikraštėlis *„Vilniaus Skautas"*. Laikraštėlio turinys labai džiuginantis. Mūsų skautai gražiai vykdo savo kilnųjį obalsį — Dievui ir Tėvynei!

ĮDOMIOS NUOTRUPOS

Saulės paslaptis. Viskas, kas tik juda, kruta, gyvena ant žemės, — tai dėka saulei. Jeigu saulė užgestų, tai žemę sukaustytų tamsa ir toks šaltis, nuo kurio žūtų visa gyvybė ir sustotų visas judėjimas.

Vėjas ir visi oro reiškiniai — tai saulės padaras. Saulės spindulių jėga tokia didėlė, kad šilumos, kurią gauna žemė iš saulės, užtektų ištirpinti 35 metrų storą ledo sluoksnį ant viso žemės paviršiaus. Jėgos, kurią duoda saulė tik vienai Lietuvai, užtektų varyti visas mašinas, kokios tik yra visam pasauly.

Bet žemė gauna tik mažytę saulės jėgos dalelę. Jeigu kas pastatytų tokį veidrodžių aparatą, kad jis visus saulės leidžiamus spindulius nukreiptų ant žemės, tai tie spinduliai per valandą sudegintų, sutirpintų ir paverstų garais visą žemės kamuolį. O tas kamuolys nėra menkas. Jeigu per jo vidurį išgręšti skylę, tai ji turės apie 12.000 kilometrų ilgio. Vadinasi, maždaug du kartus tiek, kaip nuo Vilniaus iki Naujorko ir apie dvyliką kartų tiek, kaip nuo Vilniaus iki Maskvos.

Saulė yra be galo įkaitęs kamuolys. Jau pats saulės paviršius turi 6.000 laipsnių karščio. Kad suprastumėm šito karščio didumą, prisiminkim, kad jau 2.000 laipsnių karščio sutirpina ne tik geležį, bet visus metalus.

Sprendžiant iš to karščio, koks yra saulės paviršiui, viduje karštis turi siekti daugelio milijonų laipsnių. Bet vis dėlto blaškydama į visas erdvės puses savo karštį, saulė turėtų pamažu atvėsti. Mokslininkai apskaičiavo, kad saulė, leisdama savo spindulius į visas puses, turėtų kasmet atvėsti apie 6—8 laipsnius. Tokiu būdu per keletą tūkstančių metų saulė turėtų atvėsti ir užgęsti.

Seniau mokslininkai ir pranašavo, kad taip turėsią būti. Saulei užgesus, būsianti pasaulio pabaiga. Bet dabar, matuojant saulės karštį geriausiais instrumentais, pastebėta, kad saulės karštis nemažėja nė milijonine laipsnio dalim.

Tad kyla klausimas, iš kur saulė papildo tą milžinišką karščio kiekį, kurį ji kasdien siunčia erdvėn? Kiekviena gamtos pajėga veikdama eikvojasi ir, jei negauna papildymo, sustoja. Tik saulė esanti išimtis iš šitos taisyklės. Mokslininkai laužo galvas, tiria ir daro visokiausias išvadas. Bet saulės paslapties tikrai išaiškinti nepavyko.

Nepramiegokim gyvenimo Vienas garsiausių Amerikos neurologų (nervų tyrinėtojas ir gydytojas) ir psichiatrų (smagenų bei žmogaus dvasios veikimo tyrinėtojas) prof Kingmen Naujorke rašo labai įdomių dalykų apie miegą. Štai jo žodžiai:

Nepoleonas (garsus prancūzų imperatorius miręs 1821 m.). kai buvo savo garbės ir pasisekimų aukštumoj, miegodavo daugiausia keturias, iki penkių valandų. Bet pralaimėjęs pirmą savo mūšį paliai Aspern (Austrijoj), miegojo 36 valandas. Vėliau, kaip jis buvo nugalėtas ir išsiųstas kalėti į tolimą šv. Elenos salą, jis miegodavo 8—9 valandas kas dieną ir greit mirė. Vienas lošikas kortomis galėdavo daug dienų ir naktų lošti nemiegodamas, kol jis išlošdavo, ir nesijausdavęs nuvargęs. Bet kai tik pralošdavo, tuojau jausdavo nuovargį ir turėdavo miegoti dešimts—dvyliką valandų. Dauguma įmonių savininkų sunkiai dirba po 15 valandų ir jaučiasi mažiau pavargę, negu jų

pagelbininkai po šešių — aštuonių valandų darbo.

Ar iš to sektų, kad juo daugiau mes dirbam, tuo mažiau reikalaujam miego? Šiandien daugelis mokslininkų prieina nuomonės, kad žmogus reikalauja daug mažiau miego, negu jis miega. Darbas, kurs mums patinka, nuvargina mus daug mažiau, negu tas, kurs mums nepatinka. Didžiausias Amerikos mokslininkas ir išradėjas Edisonas, niekad nemiegojo daugiau kaip keturias valandas, o dirbo po 15 ir 18 valandų per dieną Jis sako šitaip: „Kas ilgai miega, kenčia nuo to ir dvasia ir kūnu“. Žmogus, kurs miega 7—9 valandas, greit pavargsta. Iš tikrųjų, nėra priežasties, dėl kurios žmogus apskritai turi gulti lovon. Ateities žmonės miegos daug mažiau negu mes, o gal ir visai nemiegos. Mūsų širdis, plaučiai, skilvis, inkstai ir apskritai visi organai jokio ne tik miego, bet nė poilsio nepažįsta, ir vis dėlto jie veikia kartais iki šimto metų ir dar ilgiau. Daugelis gyvulių taipogi nemiega. Kiti miega tik tada, kai neturi maisto, būtent, žiemą. Buvo laikas, kada aš išradau fonografą ir jį tobulinau; aš su savo pagelbininkais dirbom po 21 valandą per parą ir jokio nuovargio nejautėm. Net mūsų svoris nė kiek nesumažėjo".

Mažne visi dideli žmonės miegojo po ne daugiau 4—5 valandų. Jie mėgo savo darbą ir ilgai dirbdami nesijautė pavargę.

Gyvuliai miega tik tada, kaip jiems stinga maisto (žiemą) arba neturi ką veikti. Neseniai miręs šiaurės ašigalio tyrinėtojas Nansenas, kurs apie du metus klaidžiojo leduose, vasaros metu, kada saulė nenusileisdavo, beveik visai nemiegodavo, o žiemą, kai kelis mėnesius nematė saulės ir negalėjo eiti, miegodavo po 20 ir daugiau valandų.

Anksčiau žmonės miegodavo žymiai daugiau. Kultūrai kylant, miegui vartojamas laikas vis daugiau bus trumpinamas, nes žmogus norės daugiau pasinaudoti kultūros vaisiais.

Vitaminai. Seniau buvo manoma, kad žmogui reikalingas maistas yra: riebalai, anglies hidratai, baltymai, druskos ir kiti žinomi dalykai, kuriuos randam duonoj, mėsoj, piene, vaisiuose, javuose ir t. t. Šitos maistingos dalys lengvai viena kitą pakeičia ir jei žmogaus organizmas kurio nos dalyko ir negauna, tai jis labai nuo to nenukenčia.

Bet neseniai mokslas surado maiste naujus labai reikalingus gyvybei dalykus, kuriuos pavadinta vitaminais. Kas jie yra tie vitaminai, iš ko susideda, mokslas dar negalėjo ištirti. Kol kas nustatyta tiktai, kad vitaminų yra daug rūšių, ir jei kuriuos nors rūšies žmogaus kūnas negauna, tai jį apipuola įvairios ligos.

Iki šiolei surasta penkios vitaminų rūšys, kurios atskirtos raidėmis: a, b, c, d, e. Vitaminas „a“ labai reikalingas kūno auginimui, ypač kaulams. Jei jo gaunama nepakankamai, tai pas vaikus atsiranda žinoma angliška liga (rachitis), kaulų minkštumas. Pas suaugusius šito vitamino stoka dažnai iššaukia aklumą ir įvairias žmogaus kūno ligas. Vitaminas „a" randasi riebaluose, piene, daržovėse, kiaušinio triny.

Vitamino vaidmuo dar nėra gerai išaiškintas. Tiktai nustatyta, kad be jo atsiranda visokios nervų ligos. Šitas vitaminas randasi įvairių javų miltuose, piene, kai kuriose daržovėse (saločiai, špinatas) ir truputis bulvėse.

Vitamino stoka yra priežastimi škorbuto (dantų smegenų puvimas) ir kai kurių vidurinių ligų. Šitas vitaminas randasi daugiausia šviežiose daržovėse ir vaisiuose.

Vitaminas „c“ labai reikalingas nervams. Be jo žmogus serga visokio-

mis nervų ligomis. Šitas vitaminas randasi daugiausia saločiuose.

Vitaminai greit genda ir dėlto juo produktai šviežesni, juo daugiau jie turi vitaminų. Seni, išdžiūvę, arba ilgai virinti valgiai vitaminų arba visai neturi, arba labai maža. Užtat švieži dalykai geriausia maistui tinka. Mėsa iš visų valgių turi mažiausia vitaminų ir dėlto maitintis viena mėsa labai nesveika. Užtat piene randasi visi reikalingi žmogui vitaminai. Taipogi labai turtingi vitaminais švieži vaisiai ir daržovės.

Bet vitaminai dar toli gražu nėra ištirti ir mokslas tikisi šioj srity atidengti daug svarbių paslapčių mūsų sveikatai. Pavyzdžiui, visai neseniai patirta, kad ultrafioletiniais spinduliais galima vitaminų kiekį valgiuose padidinti.

Kodėl dangus mėlynas? Dar tik 107 metai, kai mokslininkas Brown'as ištyrė, kad smulkiosios dujų dalelės, vadinamos molekulomis, nestovi vietoje, bet nuolat juda. Jos juda ir kietuose, ir skystuose daiktuose, o taip pat ir ore. Šitos molekulos, judėdamos vandeny ir ore, laužo ir skaldo šviesos spindulius. O nuo tokio šviesos spindulių laužymo ir skaldymo, dangus mums ir atrodo mėlynas. Pasikėlus aukščiau, dangus labai tamsiai mėlynas, o pasikėlus dar aukščiau, į stratosferą, dangus atrodytų visai juodas, nes ten oro ir vandens garų, o taip pat ir molekulų, kurios laužytų ir skaldytų šviesos spindulius, visai nėra.

Bitės turi atmintį. Mokslininkai nustatė, jog bitės turi atmintį, jos ypač gerai atsimena laiką. Paprastai bitės, rinkdamos medų, stengiasi surasti tokių gėlių, kuriose daugiausia yra medaus sunkos. Pasirodo, kad vasaros metu gėlės ne visą dieną turi savy medaus sunkos; daugiausia medaus sunkos yra gėlėse tik tam tikromis valandomis ir ne vienodai — vienos gėlės turi daugiau medaus sunkos vienu laiku, kitos kitu laiku. Kai jaunos bitelės susipažįsta su savo aplinkos visomis gėlėmis, jos pastebi greitai, kurios gėlės ir kuriuo metu turi daugiausia medaus. Paskui jos gerai atsimena valandą ar minutę ir stengiasi skristi prie tų gėlių, kurios tada yra pilniausios medaus.

Lietuvos žemės paviršius. Lietuvos žemės paviršius yra susidaręs nuo vadinamosios ledų gadynės Lietuvoje. Tuo laiku didžiuliai ledų kalnai tirpdami slinko nuo Baltijos jūros pakraščių į pietus. Ledų kalnai, slinkdami per Lietuvos žemę, suraukšleno mūsų krašto žemės paviršių. Vienose vietose jie sustūmė kauburius bei kalnus, kitose vietose išgulėjo didžius slėnius. Daugelis mūsų ežerų atsirado nuo išgulėto ir ištirpusio ledo vandens Lietuvoje. Lietuvos žemės paviršius mūsų laikais yra kiek pasikeitęs. Senovėje ežerai traukėsi iš Prūsų į rytų žiemius ir skyrė lietuvių tautą nuo rusų ir lenkų. Tie ežerai sudarė sunkiai pereinamą Lietuvos sieną. Miškais apaugę plotai Žemaičių ir Lietuvių rytų kalnai kliudė svetimoms tautoms užplūsti Lietuvos kraštą.

Kada žmogus yra tikrai miręs? Mokslininkai vis ginčijasi dėl momento, kada žmogų reikia skaityti galutinai mirusiu. Paprastai žmogų mirusiu skaitome, kai pas jį sustoja širdies mušimas ir alsavimas. Tačiau sustojusi širdis dar nėra mirusi. Kelias valandas stovėjusi širdis gali vėl pradėti plakti ir plaučiai alsuoti. Bet ir širdžiai bei plaučiams galutinai sustojus viduriai dažniausiai dar ilgai virškina, dešimts, dvidešimt, o kartais ir daugiau valandų. Dar ligiau pas numirėlį auga plaukai ir nagai. Jie nustoja augti, tik kai lavonas pradeda visiškai pūti. Taigi paprastai, kai lavonas leidžiamas duobėn, jame dažniausiai dar

gyvybė nėra visai išnykusi. Kai kurie organai jo dar gyvena ir veikia.

Vyrų daugiau, negu moterų. Iki šiol buvo manoma, kad visame pasauly moterų yra daugiau, negu vyrų, būtent, kad 100 vyrų vidutiniškai tenka 105 moterys. Bet paskutinės statistikos žinios rodo, kad pokariniais laikais gema žymiai daugiau vyriškos lyties kūdikių, negu mergaičių. Tai buvo pastebėta ir kiek anksčiau, o vistik moterų buvo priskaitoma daugiau, negu vyrų. Taip buvę todėl, kad pirmaisiais gyvenimo metais mergaitės esančios atsparesnės ligoms ir gaivesnės už berniukus. Nuo didesnio berniukų mirtingumo ir pareina minėtas vyrų ir moterų skaičių santykis.

Tačiau, kaip rodo paskutinė statistika, ne visur taip yra. Paaiškėjo, kad visame pasauly bendras vyrų skaičius yra žymiai didesnis, negu moterų.

Europoj, ypač Vakarų Europoj, moterų yra daugiau, negu vyrų. Toliau į rytus santykis kitėja. Rytų Europoj yra kraštų, kur vyrų ir moterų skaičius lygus arba net vyrų skaičius šiek tiek viršija moterų skaičių. Prieš karą Balkanų kraštuose: Bulgarijoj, Graikijoj, Serbijoj vyrų buvo daugiau, negu moterų, ir tik ilgai užsitęsę Balkanų karai ir pasaulinis karas vyrų skaičių žymiai sumažino.

Užtat Azijoj beveik visur vyrų yra daugiau, negu moterų. Tai galima pastebėti ypač tirštai apgyventuose kraštuose. Tiesa, atsilikusiuose Azijos kraštuose statistika nėra taip tiksliai vedama, kaip, sakysime, Europoj, bet ir iš esamų davinių galima spręsti, kad vyrų ten yra žymiai daugiau, negu moterų.

Kinijoj apytikriai 100 moterų tenka 120 vyrų; Korejoj — 100 moterų — 115 vyrų. Toks pat santykis ir Sibire. Ir Indijoj vyrų daugiau: 100 moterų tenka vidutiniškai 110 vyrų. Manoma, kad ir kitose Azijos šalyse, kur dar statistikos nepadarytos, vyrų ir moterų skaičiaus santykis yra maždaug toks pat.

Ir Amerikoj vyrų yra žymiai daugiau. Prieš keletą metų surinktos statistikos žinios rodo, kad ten 100 vyrų vidutiniškai tenka 96 moterys.

Yra kraštų, kur moterų nuošimtis nepaprastai mažas. Pavyzdžiui, Aliaskos pusiasaly. Amerikos šiaurėje, 100 vyrų tenka vos 40 moterų, o tai todėl, kad tame krašte gyvenimo sąlygos yra labai sunkios.

Blusos. Žmogus arba gyvulys, turįs blusų, daug nukenčia, nes jos taip žmogų, taip ir gyvulį, kankina ir platina ligas.

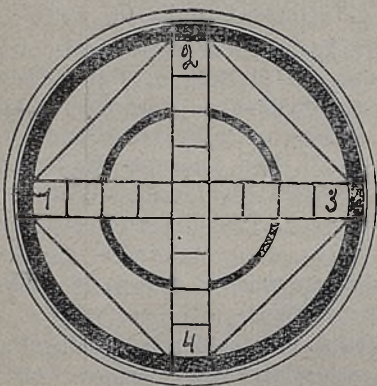
Blusos veisiasi iš kiaušinėlių. Patelė, radusi tinkamą vietą — sausų raukšlių, šauso smėlio, o ypač grindų plyšiuose bei skylėse, — padeda iš karto 8 — 12 kiaušinėlių. Iš kiaušinėlių po 4 dienų išeina blusos, kurios jau gali savarankiškai gyventi ir veistis. Blusos gyvena iki 1½ metų. Jos platina visokias piktąsias ligas, kaip raupus, atkrintamąją šiltinę ir kitas.

Blusos prisisiurbia ligonio kraujo ir, įgėlę sveiką žmogų, apkrečia jį. Galima apsikrėsti ir blusų išmatomis, kurių jos palieka ant odos. Žmogus, paprastai besikasydamas, įtrina tas išmatas į odą ir tuo apkrečia kraują.

Naikinti blusas reikia taip: 1) švariai laikyti gyvenamą butą; nelaikyti bute gyvulių, vištų, senų drabužių ir šiukšlių; 2) užtaisyt visas grindų skyles ir plyšius, o grindis du kartu per savaitę plauti bent su vandeniu, geriausia su 5% krezolio skiediniu, 3) molines grindis reikia barstyti kalkėmis; be to, blusos bijo dar ir pelynų (metilės); todėl patariama jų lapais bei žiedais išbarstyti grindis, o labiausiai užkamšyti grindų plyšius ir skyles; 4) baldus, čiužinius (šienikus), antklodes, patalines prieš grindų plovimą reikia išnešti į lauką, gerai iškratyti bei išdulkinti.

GALVOSUKIAI ???

1. Uždavinys — kryžiažodis.

Reikia įrašyti į kryžiažodį tokie žodžiai iš 5 raidžių, kurių galinė raidė būtų ta pati. Žodžių reikšmės turėtų būti tokios: du žodžiai — mūsų paukščių pavadinimai ir du žodžiai — tų paukščių spalvos.

P. Papšys 3 t.

2. Uždavinys. Nekantrus žmogus.

Ėjo skubotai keliu nekantrus žmogus. Norėjo pereiti į kitą kelio pusę, o gi žiūri — pastojo jam kelią vežimai, vežą ilgiausius medžius. Ir pasiskubink, kad nori! Reikia laukti, kol pervažiuos. Sustojęs įsižiūrėjo į medžius ir šovė jam mintis galvon — koks galėtų būti vežamo medžio ilgis. Kaip išmatuoti? Vežimai nestovi vietoje. Sugalvojo. Pradėjo nuo medžio galo žingsniu matuoti į tą pusę, kur vežimas ėjo. Kol priėjo prie antro galo, suskaitė 112 žingsnių. Greit apsisuko ir ėmė žingsniuoti prieš vežimą. Šį kartą padarė tiktai 16 žingsnių, kol pasiekė medžio antrą galą. Tuo būdu išmatavo medžio ilgį.

Koks buvo ilgis?

S. P. 2 t.

3. Uždavinys. Darbas su skaitmenimis.

1 1 1

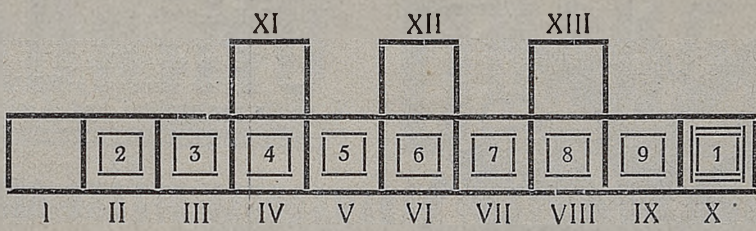
7 7 7

9 9 9

Iš duotų čia devynių skaitmenų išbraukite šešius, kad likusių skaitmenų suma būtų 20.

Skruzdėlė 2 t.

4. Uždavinys. Apkasai.

Priešui užpuolus fronte, 8 kareiviai su karininku pasislėpė apkasuose, bet tas įvyko taip skubotai, kad karininkas turėjo užimti dešinėje pusėje pirmą apkasą. Karininkui gi patogiausia būtų būti kairėj pusėj pirmame apkase. Kaip pereiti? Apkasai labai siauri, kad du žmonės greta negali sutilpti ir išlipti negalima. Laimei, apkasuose buvo trys įdubimai, kuriuose žmogus galėjo sutilpti.

Kokiu būdu kareiviai turėjo persitvarkyti, kad karininkas užimtų pirmą apkasą kairėj pusėj?

P. V. 2 t.

5. Uždavinys. Šarada.

Jeigu „s" raide pradėsi,
Namui pamatus padėsi.
Jei tą raidę pamainysi,
Paros dalį pamatysi.
Kai ją dar mainysim kartą, —
Juo skaičiuojame iš karto.

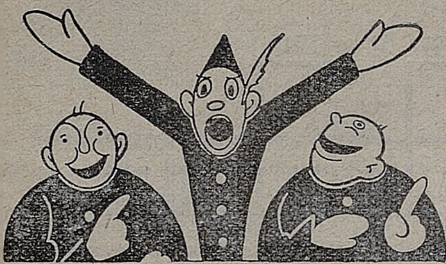
A. Kalesinskas 2 t.

6. Uždavinys. Mergaičių mįslė.

Dieną kaip lankas,
Naktį kaip žaltys;
Tas bus mano vyras,
Kurs gerai atmins.

P. Černiauskas 1 t.

Laukite netikėtos dovanos. Galvosukių sprendimus prašome siųsti tiktai ligi š. m. birželio 15 dienos.

Ko čia juoktis?

Svečias, sutikęs prieangy mažą vaikutį, klausia:

— Ar namie tetė, mažyti?

— Ne. Nėla namie, išėjo.

— O ar tuoj sugrįš?—klausia svečias.

Tada vaikas, atidaręs kambario duris, šaukia:

— Tetuk, kas dabar jam pasakyti?

⊚⊚

— Žinai, kūma, tie laikraščiai visokių niekų prirašo. Daugiau niekad neklausysiu.

— Na, ką gi blogo parašė?

— Gi parašė, kad vaisių dėmes išima vėjas ir saulė. Aš, kvaila boba, paklausiau ir pakabinau ant tvoros suteptą staltiesę. Už pusvalandžio nueinu — nei dėmių, nei staltiesės.

⊚⊚

— Kai mudu su Jonu susižiedavome, tai jis jautėsi, kaip devintam danguj.

— Visai galimas dalykas, nes jis jau buvo aštuonius kart susižiedavęs.

⊚⊚

— Žinai, tamsta, vienoje medžioklėje pavyko man vienu šūviu užmušti tris kiškius.

— Meluoji, tamsta, kaip medžiotojas.

— Ne. Tikrą tiesą sakau. Mat, vieną kiškį pataikiau, kitas tuoj nudvėsė iš išgasčio, o trečias, apgailestaudamas savo žuvusius draugus, pasiskandino.

⊚⊚

Gelžkelio stoty pribėga keliautojas prie konduktoriaus ir klausia:

— Pone konduktoriau, ar spėsiu dar iki traukinio išėjimo atsisveikinti su žmona?

— Tai priklauso nuo to, kaip senai tamsta esi vedęs, nes traukinys išeis už penkių minučių, — atsakė konduktorius.

⊚⊚

— Ką gi veikia tamstos giminaitis grįžęs iš Brazilijos.

— O jis pasidarė didelis išradėjas.

— Na, ką gi jis išrado?

— Jis tiek išranda priežaščių pinigų iš manęs pasiskolinti, kad iš paskolų drąsiai gali gyventi.

⊚⊚

Mokytojas per geografijos pamoką klausia mokinį:

— Na, Jonuk, pasakyk man keletą įrodymų, kad žemė yra kaip kamuolys?

— Pirmas dalykas, kad žemė apvali, parašyta geografijos vadovėly, antras — tamsta, pone mokytojau, nekarta tai sakei. Tai kam gi dar reikia naujų įrodymų? — atsakė „geografas“ Jonas.

⊚⊚

Parėjęs iš mokyklos mažas Vincukas sako tėvui:

— Žinai, tėte, sugavau mokytoją meluojant. Vakar jis sakė, kad penki ir trys tai bus aštuoni, a šiandie jau sako, kad šeši ir du bus aštuoni.

⊚⊚

— Ar gera buvo, poniut, dešra, kurią vakar pas mane pirkote? — klausia mėsininkas pirkėją.

— Dėl gerumo, tai taip sau. Bet, matyt, buvo visai šviežia — radau joje gabalą vakarikščio laikraščio, — juokaudama atkirto pirkėja.

⊚⊚

Suėjo dvi nesenai ištekėjusios draugės ir dalinasi savo šeimyninėmis paslaptimis:

— Iš kur tu, Onyt, turi visuomet pinigų naujoms suknelėms pirkti. Juk tavo vyras, rodos, taip pat labiau mėgsta skatiką prie skatiko spausti, negu savo žmonelės žavinčia išvaizda didžiuotis.

— Mano vyras, Maryt, toks pats šikštuolis, kaip ir tavo. Bet kai man reikia pinigų suknelei, tai aš jam sakau, kad noriu porai savaičių pas savo mamą važiuoti. Tam reikalui jis pinigų negaili, o paskui į traukinį pasivėlinu, ar kitaip išsisuku.

⊚⊚

— Kokiais vaistais daktaras Veltgeda išgydė tamstos žmoną nuo nervų ligos?

— Be jokių vaistų. Pasakė tik, kad nervingumas yra senatvės pažymys, o kuri gi moteris nori būti sena. Ir tuo būdu kaip ranka atėmė nervų ligą.

⊚⊚

Redaktorius ir leidėjas Antanas Juknevičius. „RUCH“ spaustuvė Vilniuje.